

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

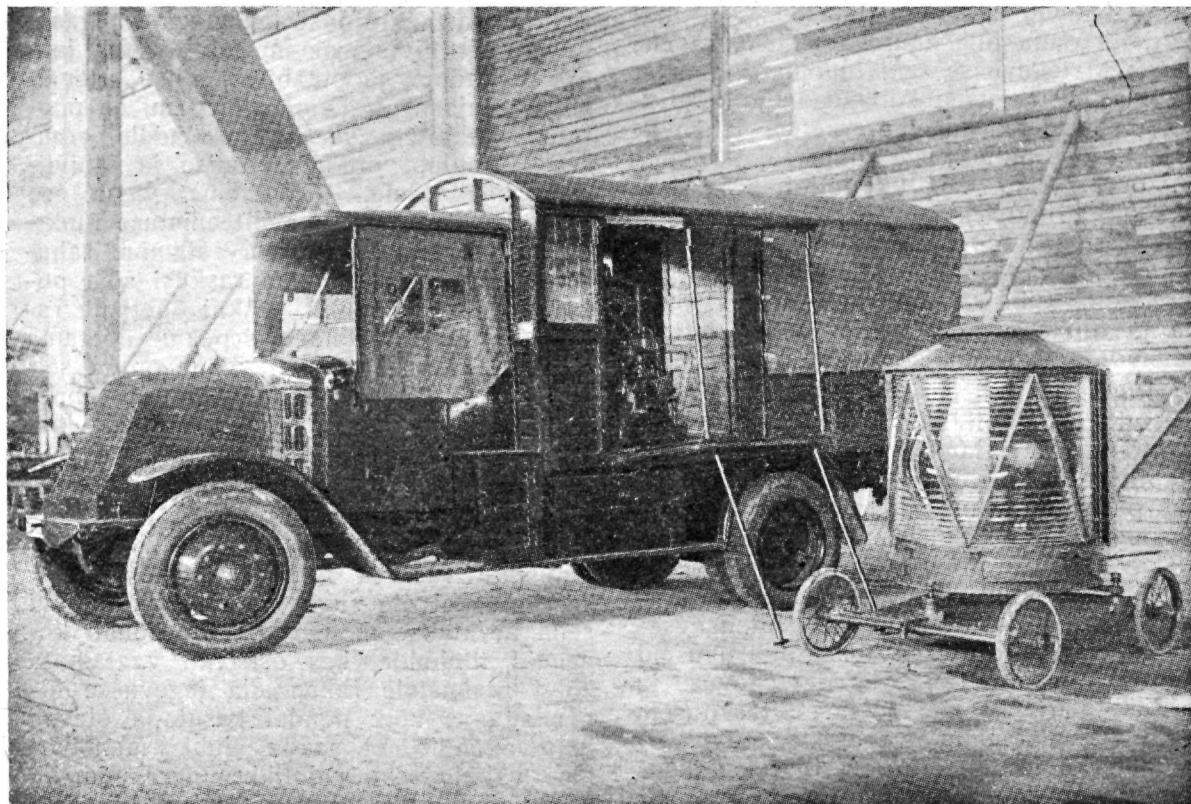

№ 42.

Laupäeval, 22. oktoobril 1927.

IX aastakäik.

PILTE LENNUVAEST.

Aerodroomi valgustamise väliskomplekt (v. tekst lhk. nr. 1036).

Hind 20 mk.

SISUSTIK: H. Grabby. Luureteenistus, selle tähtsus ja organiseerimine staapides. — Major Stanislaus Kara. Uus Poola sõjaväe esitaja Eestis. — J. J. Muudatusi kaitseväge-teenistuse seaduses. — Sõduri kohused lahingus. — A. Vernik. 10. jal. rügemendi taktikaline õppus maastikul 23. sept. 1927. a. — O. J.-on. Tähelepanekuid siniste poole tegevusest 10. j. rüg. takt. õppustel. — M. Pataljoni ülem olukorda hindamas. — -g. Erikursused kaitseväge gaasiasjanduse instruktoreite ettevalmistamiseks. — Pilte lennuväest. — Ametlikke teateid. — Sõjakirjandust. — Bibliograafilisi märkmeid. — Kaitseväge elu. — Uusi raamatuid. — Karikatuurid. — Kuulutusi.

Luureteenistus, selle tähtsus ja organiseerimine staapides.

H. G r a b b y.

Iga kavatsetava manöövri läbiviimiseks vajab juht teatud luureandmeid, tuginedes milledele ta teeb oma otsuse. Kasutades osavalt kõiki võimalikke abinõusid, tuleb püüda eemaldada teadmatus kate, et selgusele jõuda vastase jõududest, asetusest ja kavatsustest.

See igivana sõjaline vajadus läbibastab kogu sõdade ajaloo. Ilmasõda sel alal vaid tõi palju uusi luurevahendeid, rakensid neid tegevuse seni tundmata suunas. Tekivad igasugused kõlamõedu ja raadiogoniomeetrilised jaamad, areneb lennuvägi ühes õhupildistusega; puht sõjalise luure kõrval tekib vajadus poliitilise ja majandusliku luure järele. Sõjategevuse keskes paisuvad väeosade ja staapide luureorganid, omades täieliste taktikaliste organite ilme, kuid vajadus jäi endiseks: otsida ja tunda vastast, tema jõude, organisatsiooni, väärtust, kavatsusi.

Rinde stabiliseerumine Ilmasõja esimestel kuudel oli juba üheks seniste luureorganite täiendamise tõukeks, sest rinde stabiliseerumisega vähenes ka vangide arv, üks parematest luureallikatest. Mida enam üks pool püüdis selgusele jõuda vastaspoole kavatsustest, pilku heita tema tegevusse, viimistletes ikka enam ja enam oma luurevahendeid ja meetode, seda intensiivsemalt viimane võttis tarvitusele igasuguseid vastuabinõusid. Oma vägede tegevuse ja asetuse varjamiseks võetakse tarvitusele igakülgne moondamine, vägede kohalepaigutamiseks ja ümbergrupeerimiseks kasutatakse pimeduse katet. Eriti hoogsalt areneb selle läbi moondamine, kujunedes üheks sõjanduse tunnustatud haruks.

Vastase tegevuse üle selgusele jõudmise tahe ja sellest tingitud varjamise püüde vahel areneb võistlus, samasugune võistlus kui mürsu ja betooni, terase vahel. Nagu betoon ja teras ainult osaliselt suutsid täita oma ülesannet alistudes üldiselt „kõikvõimsa mürsule“, nõnda ka kogu abinõude tervik oma tegevuse varjamiseks

suutis ainult osalist loori kududa enda ja vastase vahel. Saavutati küll ootamatust juhustel, kuid üldiselt ei olnud loor küllalt pidev ja tihe vastase teadmatuses hoidmiseks.

Õpisterikkast sõjast on möödunud aastaid. Kõikjal on käimas kibe töö mineviku väärtuste realiseerimise alal, ühtlasi rajades uusi sihtjoone tulevikuks. Igasugune operatiivtegevus neelab lõviosa juhtide väljaõppe ja staabiteenistuse ettevalmistuse ajast. Vähem tähelepanu on pööratud staabitegevuse teiste aladele, muuseas ka luure organiseerimise ja läbiviimise küsimusele. Kuid ometigi on see ala niivõrt tähtsaid staabiteenistuse funktsioone, et temaga mitteametamine rahuajal võib tuua ületamata raskusi sõja puhul. On ju loomulik, et kui õpetame rahuajal vastast võitma, siis peame õpetama ka teda leidma, tundma. Vähe on ka sellest kui ette näeme seda vajadust, tunne luure organiseerimist teoreetiliselt, vastav praktika ja treening on siin samuti tarvilikud kui teistel aladelgi. Sõda on tegevus, aktsioon.

Otstarbekohase ja juhatuse kõigi vajadustele vastava luureteenistuse organiseerimine ei ole sugugi nõnda lihtne, kui seda arvatakse mõnikord. Ta nõuab kogenuid tööjõude, kes oskavad vaatamata kõigi raskustele rakendada tegevusse õiges suunas kõik nendel kasutada olevad luurevahendid, et saada juhi manöövri idee valmimiseks vajalikke luureandmeid. See vajadus on alaline. Mida kõrgema juhatuse astme juures see sünnib, seda suuremaks kasvab see vajadus, sest seda enam tuleb ette näha. Samuti on väga kõikuv ja erinev nende luureandmete iseloom, mis võivad huvitada üht või teist juhatuse astet. Esijoonel asuvate vastase osade asetuse ühes neile kuuluvate võitlusvahenditega huvitab rügementi ja diviisi (brigaadi), kuna korpuse ja rinde juhatusel on tähtis teada vastase ümberpaigu-

tused, teistest rajoonidest saabunud kõvendused, ümberpaigutused kaugemal seljataguses jne. Uute kontingentide teenistusse kutsumine, reservide kohale jõudmine teistelt rinnetelt — on juba tähtsad teated ülemjuhatusesele.

Olukorra selgitamiseks vastaspoole juures ja luureandmete katkematuks saamiseks, juht peab kindlaks määrama need põhiküsimused, mis temal vajalikud teada igal ajal oma otsuste tegemiseks. Need vajadused moodustavad luure üldplaani ja on oma sisult järgmised.

1) Mida kujutab endast vastane? Tema arvuline koosseis ja asetused maastikul.

Iga väeosa ülemal on tarvilik teada ja tunda tema vastas asuvaid vastase osi, nende arvulist koosseisu ja asetust sügavusse, palju neist esijoonel, kus asuvad toetused ja varud, nende koosseis. Samuti tuleb teada nende osade iseloomu ja väärtust, sest juht ei või ükskõikne olla selle kohta, milline on tema vastas asuvate väeosade moraal. Vastase elmistest lahingutes kantud kaotused, saadud täienduse väärtus, juhid — need on tegurid milledega ta peab arvestama oma tegevuse kindlaksmääramisel.

Kõige nende teadete täienduseks tuleb veel selgusele jõuda kogu nende üksikute elementide tegevuses, või õigemini — tunda vastase elu, tegevust. Tuleb teada, kus asuvad vastase k-do ja vaatepunktid, sidejaamad, varustuse keskkohad, ladud jne. — need vastase elulisemad ja tundelikumad kohad, kuhu suunida võime oma suurtükiväele. Vastase fortifikatsioonilisi ehitusi ja maastiku iseloomu võimaldab kaasajal kindlaks määrata lennuvägi ühes õhupildistusega.

Kõigist vastase võitlusvahenditest väärib veel erilist uurimist tema suurtükivägi, mis üldiselt suuremate üksuste staapide ülesanne. Tähtis pole mitte ükski teada vastase suurtükiväe arvu, asukohti ja kaliibrleid, vaid vajaduseks on saanud teada ka tulistamise suuna. Ilmasõja kestvusel Lääne rindel, kui rinde stabiliseerumisega lahingu raskuspunkt üle kandus suurtükiväele, muutus ka luureandmete kogumine sel alal niivõrt keeruliseks ja eriteadlaste käsitust nõudvaks, et diviisi ja korpuse staapide luurejaoskonnad pidid loobuma viimaks sellest tegevusest. Juba 1916. a. lõpul kutsutakse ellu erilised suurtükiväe luureandmete teenistused.

2) Mida teeb vastane?

Vastase elava ja materjaalsete jõudude kindlaksmääramisega pole veel lõppenud luureorganite tegevus. Selle esialgse tegevusega on vaid alus pandud edaspidistele, uurimustele. Staabi luurejaoskond peab suutma anda juhatusesele igal ajal käesoleva momendile vastava olukorra vastase juures; loomulikult niivõrt täieliku, kui seda lubavad tema võimed. Seejärel, esialgne olukord kaardile kantud, algab nende muutuste uurimine, mis aset leiavad vastase tegevuses ja asetuses. Siin tuleb tegutseda kindla kava järele, päevpäevalt.

Oma iseloomult on need muutused ka erinevad. Kuna ühed neist fikseeruvad maastikul, nagu vastase kaitseehituste täiendus, — on teised jälle möödaminevad, kaduvad: vastase luurepatrullide ja suurtükiväe tegevus, lennuväe aktiivsus, liikumine teedel jne. Viimaseid muutusi olukorras võimaldab kindlaks teha ainult katkematu vaatlus.

Vastase juures aset leidnud kõigi sündmuste järjekindel ja täpne registreerimine võimaldab staabi luurejaoskonnale jätkata oma uurimist, tuginedes esialgselt kindlaksmääratud andmetele.

3) Mida tahab vastane, tema kavatsused?

See osa on kõige delikaatsem staapide luureorganite töös.

Kui on kindlaks määratud vastase aset, jälgitud täpselt igapäev tema tegevust, tema eluavaldusi — jääb veel selgusele jõuda vastase kavatsustest ja selle juures sageli üksteisele vastukäivatest andmetest leida tõde.

Nende kolme, luure üldplaani moodustavate kardinaalküsimuste lahendamise edukus oleneb kasutada olevate luureallikate (vahendite) väärtusest ja arvust ning luureteenistuse organiseerimise oskusest. Viimane nõuab kindlat, olukorra nõuetele vastavat meetodi. Ilma üksikute luureallikate (väeliikide otsekohene tegevus luure alal, vaatlusteenistus, igasugused paberid ja dokumendid, vangid, helgi- ja kõlamõdujaamad, lennuvägi jne.) väärtuse ja tegevuse juures peatumata, püüame lühidalt selgitada luureandmete kogumise käiku teatud kavatsitava operatsiooni puhul ja neid põhimõtteid, mis sel alal valitsema peavad staapides. *)

*) Aluseks on võetud prantsuse ametlik luureteadete kogumise ja tõlgitsemise eeskiri „Instruction provisoire sur la recherche et l'interprétation des renseignements“. H. G.

Oma manöövri idee ettevalmistamiseks juht esitab oma staabile rea küsimusi vastase üle, milledele ta soovib vastust saada, informeerides ühtlasi oma abilisi oma kavatsustest. Nende juhi vajaduste põhjal staabi luurejaoskond seab kokku luureplaani, mis on tema edaspidise töö aluseks. Luureplaani on samasuguse tähtsusega luurejaoskonnale, kui manöövri plaani operatiiv-jaoskonnale.

Luureplaani moodustavad:

- juhi kavatsused;
- juhi vajadused luure alal;
- mitmesuguste väeliikide ja teenistuste vajadused luure alal kavatsatud operatsiooniks.

Luureplaani kindlaks määramine nõuab luurejaoskonna kõige lähedamat koostööd staabi teiste jaoskondadega, väeliikidega ja teenistustega. Staabi ülema ülesandeks on järele valvata, et luureplaani teostamisele ei asuta enne, kui täidetud see tingimus.

Tuginedes luureplaanile, staabi luurejaoskond seab kokku juba luureteadete kogumise kava (plan de recherche), mis peab sisaldama kõik luureplaani teostamiseks, elluviimiseks vajalikke korraldusi ja üksikuid ülesandeid luureorganitele. Kogu töö tuleb ära jagada üksikute luureorganite vahel vastavalt nende võimetele ja kooskõlastada nende tegevust. Ülesannete andmisel tuleb vaid kindlaks määrata need teated, mis nad peavad muretsema, nende tähtsuse järjekord, jättes nende enda korraldada täitmise üksikasjad. Tuleb osata õieti tegevusse panna kõiki luureteadete kogumise organe, neid tarbekorral vastamisi üksteisega täiendates.

Teatud konkreetse olukorra kohaselt kokku seatud luureandmete kogumise kava on vajalik siis loomulikult muuta, kui muutunud esialgne olukord.

Iga luureteade, olgu tema iseloom milline tahes, omab ainult siis väärtuse, kui teda võib kasutada õigel ajal, s. o. kui ta kohale jõuab õigeaks ajaks. Järelikult luureteadete kogumise teenistuse tulemuste õigeaegseks ärakasutamiseks, peab funktsioneerima hästi korraldatud sideteenistus. Edasiandmisele kuuluvad niihästi kõik erakorralised, kui ka tähtajalised teated vastase tegevusest, mis edasi antakse igapäev juhatuselt kindlaksmääratud ajal.

Ka luureteadete edasiandmine nõuab teatud oskust ja vilumist, et minimaalse ajakuluga edasi anda selgelt ja täielikult

kõiki andmeid. Sel alal peavad olema juhatuselt varemalt kindlaks määratud reeglid, kus ära tähendatud:

- mida luureteadaanne peab sisaldama;
- kuidas redigeeritud olema;
- millal neid anda.

Kõigist neist, esialgsel arvamisel võib olla tähtsusega asjaoludest, üksikasjadest, oleneb siiski suurel määral luureteenistuse edukus. Paljud tähtsusega pisiasjad, milledele sageli tähelepanu ei pöörata luureandmete ja teadete edasiandmisel, võivad siiski väärtuslikkudeks kujuneda omal tervikus. Mõni rida üleandmise viisi tähtsuse selgituseks. Harilikult öeldakse „vastase suurtükiväe tegevus normaalne kogu rügemendi rindel, jalaväe tegevus võrdlemisi rahulik jne.“, selle asemel, et edasi anda kas või: „vastane pommitas 3” kahekümne minuti jooksul sinna ja sinna, vastase luurepatrull püüdis läheneda selle ja selle metsasalule.“ On vajalik, et luurealal tegutsev koosseis oleks teadlik sarnaste üksikasjade tähtsusest.

Edasi. Peale kõigi luureandmete koondamist staabi luurejaoskonda, tuleb viimasel asuda nende tõlgitsemisele, mis üks raskematest, kogemust ja oskuse nõudvatest tegevustest. Tõlgitseda saadud teateid tähendab: anda neile kogu see väärtus, mida neist võib üldse ammutada, arvestades ühtlasi nende tingimustega, milles nad saadud. Paljudel luureandmetel on tihti ainult relatiivne väärtus. Seepärast tuleb kõiki luureandmeid vaadelda mitte üksikult, eraldi, vaid kogu omal tervikus, neid üksteisega võrreldes. Nende juures tuleb

- uurida nende tõelikkus; eraldada tõelised tõenäolistest ja kahtlastest,
- võrrelda neid teistest allikatest saadud andmetega, neid kontrollida.

Sarnane „puhastustöö“ luureandmetega tehtud, tuleb neid selge ja ülevaatliku pildi saamiseks vastase olukorrast, korraldada ühiseks tervikuks — teha luurekokkuvõtte ühes vastava sünteesiga. Üldiselt see süntees peab sündima selle üksuse vajaduse piirides, kelle jaoks ta tehtud.

Staabi luurejaoskond peab esitama luurekokkuvõtte ülemusele sarnasel kujul, et viimane võiks seda ära kasutada oma kavatsitava manöövri idee kindlaksmääramiseks või selle muutmiseks.

Luurekokkuvõttele järgnev tegevus on juba tema levitamine (diffusioon), laiali saatmine juhatusle ja allu-

vatele üksustele, kusjuures luurejaoskond peab enda peale võtma vastutuse edasi-antavate luureandmete tõelikkuses. Alluvatel tuleb neid võtta tõena, aga mitte tõenäolistena. Kuid alluvate ülesandeks jääb veel oma abinõudega püüda selgust muretseda nende küsimuste kohta, mis neile eriti tähtsad ja luurekokkuvõttes märgitud kahtlastena.

Luurekokkuvõtete selgituseks, elustamiseks on vajalikud vastavad lisandused, nagu kaardid ja igasugused krokiid. Selgelt ja oskusega kokku seatud on nad suureks abiks üldpildi saamisel. Üldiselt on tarvilikud järgmised lisandused:

- kaart vastase koosseisude ja asetuse kohta,
- vastase suurtükiväe asetuse kaart,
- skeemid vastase positsioonidest, kaitseehitustest.

Üldiselt sarnane peaks iga staabi luurejaoskonna (ka väeosade luureohvitseride) tegevuse üldsuund olema oma ülesannete täitmisel. Juba selle tegevuse iga üksiku järgu tegeliku elu nõuetele kohandamine nõuab luure alal tegutsevalt koosseisult loogilist kaalutlemist, oskust ja kogemust. Omada sõjakorral sarnaseid kogenuid abiisi luure alal, kes suudavad ja oskavad valgust heita vastase tegevusele, teda tundma õppida — peab olema juhatuse ülimalt püüdeks. Ekslik on näha nende tegevusala, vaid vangide ülekuulamisest ja vastuluure organiseerimisest.

Kogu luuretegevus on küllalt niivõrt tähtis, et temale väärilist tähelepanu pöörata juba rahuajal. Rahaegsed piiratud koosseisud ei võimalda pidada kõigi juhatuse astmete juures vajalikke luure organe, vähemalt tarvilisel määral, kuid need ohvitserid, kellele ülesandeks on sõjategevuse puhkemisel luure organiseerimine staapides ja väeosades, peavad juba rahuajal saama vastava ettevalmistuse. Hilja on alles sõja puhul esimesi arglikke samme tegema hakata luureteenistuse organiseerimise ja meetodite tundma õppimise alal.

Oma võimaliku vastase organisatsiooniga ja tema doktriinidega peame hästi tutvunema juba rahuajal ning ühtlasi arvestama nendega oma võitlusmeetodite, tegevuse kindlaks määramisel. Keskasutusel on sellel alal täita suured ülesanded. Neid teateid tuleb levitada vajaduse raamides kogu meie juhtiva koosseisu peres.

Luuretegevusele tuleb väärilist tähele-

panu pöörata ohvitseride õppuste organiseerimisel. Igasuguste taktikaliste ülesannete lahendamisel kaardil õppuste juht annab harilikult rea andmeid olukorrast, teated vastasest valmis luure kokkuvõtena. Kasulik on lasta seda tööd õpilastel endil teha ülesannete lahendamisel suuremate üksuste koosseisus, andes küll mitmesugustest allikatest saadud luureandmeid, kuid ilma süsteemita, laialipaisatult; õpilaste eneste ülesandeks olgu neid koordineerida ja õige pildi saamiseks vastase olukorrast ja kavatsustest teha luurekokkuvõtte ühes vastava sünteesiga. Peale seda juba üle minna kavatsatud operatiivtegevusele. Kahtlemata annab see teatuid tagajärgi, tutvustab meie juhte staapide tööga luure alal, vähemalt luureandmete tõlgitsemisega ja luurekokkuvõtete tegemisega.

Tuleb korraldada ka vastavaid luuremanöövreid, või õigemini taktikalisi õppusi maastikul. Septembrikuul korraldatud manöövrid olid juba tänuväärne algatuseks ja eeskujuks juhtimise ja side alal.

Ühes asjas luure organiseerimise alal oleme kahtlemata paremas seisukorras, igatahes veel praegu, kui paljud suurriikide sõjaväed. Nimelt oma võimaliku vastase keeleoskuse alal. Seda küsimust on püütud paljudes sõjavägedes rahuldavalt lahendada rahuajal, kuid vaatamata kõigi püüetele, on see siiski suureks komistuskiviks olnud luure alal tegutsevatele juhtidele sõjas.

Lõpuks toome siinkohal asjast huvitatuile prantsuse sõjakirjanduses ilmunud nende eeskirjade ja raamatute nimekirja, mis käsitlevad luure organiseerimist ja temaga lähedalt seotud küsimusi.

1) Instruction provisoire sur la recherche et l'interprétation des renseignements.

2) Instruction sur l'organisation et le fonctionnement des états-majors en campagne.

3) Instruction générale sur l'observation.

4) Instruction provisoire sur l'organisation et le fonctionnement de la liaison et des transmissions.

5) Lt-colonel Paquet. „Etude sur le fonctionnement interne d'un 2-e bureau en campagne“.

6) Lt-colonel Paquet. „Le service de renseignements en campagne“.

7) Lt-colonel Paquet. „Dressage des cadres à la recherche du renseignement“.

Muudatusi kaitseväeteenistuse seaduses.

Üleminekuks aastasele teenistusele on Kindralstaap Sõjainistri korraldusel välja töötanud „Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse“ eelnõu, mis Vabariigi Valitsuse kaudu Riigikogule esitatakse.

Mainitud seaduse eelnõu käsitleb peamiselt muudatusi, mis tingitud üleminekust aastasele teenistusele kaitseväes. Peale selle on eelnõusse sisse võetud mõned üksikud oludest tingitud parandused.

Need muudatused ja parandused on üldjoontes järgmised:

Sundusliku tegeliku teenistuse aja kestus jalaväes, suurtükiväes ja ratsaväes on vähendatud kuni 1 aastani (12 kuuni); mereväes ja merekindlustes kuni 18 kuuni. Kuna mõnedes inseneri- ja tehniliseväe üksustes teenistuse minimum 18 kuud peab kestma, mõnedes üksustes aga ka 12-kuuga läbi saab — ja et üksuste arv ja nende nimetus muutlik, siis on ettenähtud, et teenistuse kestuse inseneri- ja tehnilistes väeosades määrab kindlaks Sõjainister 12—18 kuupiirides.

Praegu maksva seaduse põhjal oli Sõjainistril õigus vabastada sundaja teenistusest neid Eesti kodakondsusse astunud välisriikide kodanikke, kes Eesti Vabariigi sõjaväes vähemalt 6 kuud ära teeninud. Kuid seesuguse eesõiguse andmine Eesti kodakondsusse astunud välisriikide kodanikkudele sünnitas õigustatud nurinat ja tegelikult ei ole seda ka mitte tarvitatud. See eesõigus Eesti kodakondsusse astunud välisriikide kodanikkude kohta on nüüd kaotatud ja nad peavad teenima ühel alusel teistega, kusjuures neil müüdi välisriikide sõjaväes ära teenitud aeg arvesse võetakse.

Kevadise kutse vastuvõtmise on ettenähtud jaanuarikuus senise märtsikuu asemel, sest üleminekul aastasele teenistusele on tarvidus kevadine kutse väeosadesse saata juba 1. veebruaril, et sellega võimaldada väeosadel noorte õppekava läbi võtta enne suvist laagrisse minekut.

Ühenduses kevadise kutse vastuvõtmise aja muutmisega muutuvad ka vastavalt kodanikkude nimekirjadesse kandmise ja nimekirjade ning kaebuste esitamise

tähtajad. Nõnda peavad iga aasta 1-st novembrist kuni 20. novembrini kõik need meeskodanikud, kes saanud ehk saavad 20-aastaseks sama aasta jooksul, ennast teatama oma elukoha kogukonna (valla-, alevi-, linna-) valitsuses kutsealuste nimekirja kandmiseks. Senini sündis see jaanuarikuus.

Kutsealuste nimekirjade kokkuseadmine peab lõpetatud olema iga aasta 1-ks detsembriks. Praegu maksva seaduse järele pidi seda tehtama 10. veebruariks. Pärast seda pannakse nimekirjad kaheks nädalaks valla-, alevi- ja linnavalitsustes nähtavale kohale üles kõigile kodanikkudele tutvumiseks.

Pärast tähendatud kahe nädalise tähtaja möödumist peavad valla-, alevi- ja linnavalitsused kutsealuste nimekirjad ära saatma 20. detsembriks kohalikule kaitseväeringkonnale ülemale. Senini pidi seda täidetama 1. märtsiks.

Et lihtsustada ja kergendada kutsealuste nimekirja sissekantud kodanikkudele üleviimist ühest kaitseväeringkonnast teise nende elukoha muutmise puhul, on ära jäetud kahekuulise elamise nõue uues asukohas. Kui kutsealuste nimekirja kantud isik on läinud pärast nimekirjade kokkuseadmist teise kaitseväeringkonda elama, on tal õigus paluda ennast tegelikku kaitseväeteenistusse kutsumiseks üle viia sellesse kaitseväeringkonda, kus ta uus elukoht asub. Üleviimise palved peavad ära antama hiljemalt kaheks nädalat enne tegelikku kaitseväeteenistusse võtmist sellele kaitseväeringkonnale ülemale, kelle nimekirjadesse paluja kantud.

Kaebused kutsealuste nimekirjades ettetulnud vigade ja puuduste üle peab esitama kuni 20. detsembrini kohaliku kaitseväeteenistuse komisjoni nimele selle asutuse kaudu, kelle peale kaebus tõstetud. Praegu maksva seaduse järele võis seda teha kuni 25. veebruarini.

Teenistusse vastuvõetud kodanikkude tegelikku teenistusse astumise tähtaeg on jäetud lahtiseks ja sõjainistri otsustada, sest see päev on harilikult muutlik ja ri-

Major Stanislaus Kara.

Uus Poola sõjaväe esitaja Eestis ja Lätis.

26. septembril s. a. jõudis kohale uus Poola sõjaväe esitaja Kindralstaabi major Stanislaus Kara.

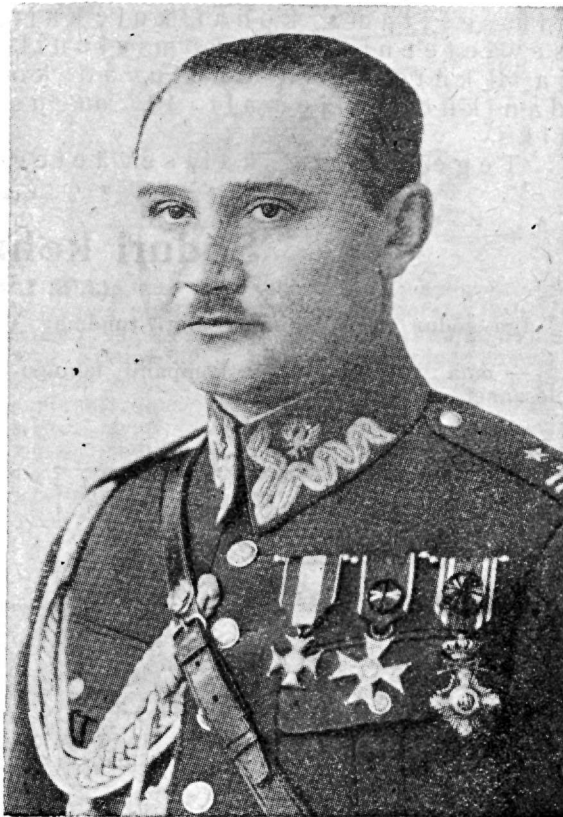
Major Kara eluloost ja senisest teenistusest väärivad tähelepanu järgmised andmed:

Major Kara on sündinud Poola kagu-poolses osas. Enne Ilmasõda lõpetas major Kara Lembergis filosoofia teaduskonna, 1914. a. augustis astus tema Poola leegionidesse, kus lõpupoole sõjast osa võttis kompaniiülemana.

1918.—1923. aastatel oli major Kara tegev jalaväe ohvitseride koolis, esiteks kui lektor, hiljem kooliülema abi kohal. Vahepeal (1920. aastal) oli ta lühemat aega Poola VI armee operatiivosakonnas.

Major Kara lõpetas 1924. aastal kõrgema sõjakooli Varssavis ja astus 1925. aastal teenistusse Kindralstaapi. 1926. aastal määrati tema Pea-inspektoraati, kus viibis kuni määramiseni Poola sõjaväe esitaja kohale Eestis ja Lätis.

Major Kara omab järgmised aumärgid: Poola „Virtuti Militari“ 5. järgu rist, „Polonia restituta“ 4. järgu rist, „Vahvate rist“, Rumeenia „Rumeenia krooni“ 4. järgu rist.

pub ära olukorrast (suured pühad, ühenduse puudus saarte vahel jne.), millepärast ei ole soovitatav seda aega piirata seaduses kindlaks määratud tähtpäevaga.

Teenistusaja arvestamise lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks on tegelikult teenistusaja alguseks kõikide kodanikkude kohta ette nähtud teenistusse ilmumise päev; senini olid selleks mitmesugused tähtpäevad maksvad.

Käsus-, reserv- ja maakaitseväest tegelikku teenistusse kutsutud riigiteenijatele, kes oma endise koha järele riigiasutuselt soovivad palka edasi saada, on praegu maksvas kaitseväeteenistuse seaduses ette nähtud töidu ja varustuse eest osa palgast maharvamise ära jäetud, sest nagu tegelik elu näidanud, satuvad selle tõttu perekonnaga riigiteenijad allohvitserid ja sõdurid raskesse seisukorda.

Praegu maksvas seaduses oli ette nähtud tegelikku teenistusse astumisel anda

teatavaid soodustusi riigiteenijatele palga, koha ja korteri suhtes ning omavalitsuse asutuste teenijatele koha ja korteri suhtes. See oli mõeldud nimelt mobilisatsiooni ja õppuste korraks. Kuna aga reservväelaste hulka kuuluvad ka meeskodanikud, kel sundaeg teenimata (III järgu reserv), siis on nüüd seadusse täiendus sisse võetud, et eelpool nimetatud soodustuste saamisest on need kodanikud välja arvatud, kes rahua ajal sundaega teenima astuvad.

Ajapikenduse saamise palvete esitamiseks on määratud kindel tähtaeg, et seda ühtlustada üleriikliselt. Senini oli ajapikenduse saamise palvete sisseandmine ette hähtud neli nädalat enne kaitseväeteenistusse vastuvõtmise algust. See tähtaeg tõi aga kodanikkudele teatavaid raskusi, sest kodanikkude teenistusse vastuvõtmise päevad, mis ärarippuvad kohalikkude kaitseväeteenistuse komisjonide määramisest, ei ole kõigis kaitseväeringkondades ühel ja samal ajal.

Uue eelnõu järele peavad I kutse alla kuuluvad kodanikud ajapikendusesaamisepalved hiljemalt 10. detsembriks esitama kohalikule kaitseväeteenistuse komisjonile ja II kutse alla kuuluvad kodanikud hiljemalt 10. augustiks.

Tegelikust kaitseväete-

nistusest vabastatud ohvitseride registreerimine, mis senini sündis sõjaministeeriumis (korraldusvalitsuses), on pandud kaitseväeringkonna ülemate peale, mille tõttu on kergem läbi viia ohvitseride arvestamist ja tegelikku teenistusse kutsumist mobilisatsiooni korral.

J. J.

Sõduri kohused lahingus.

(J. E. I. §§ 98.–103.)

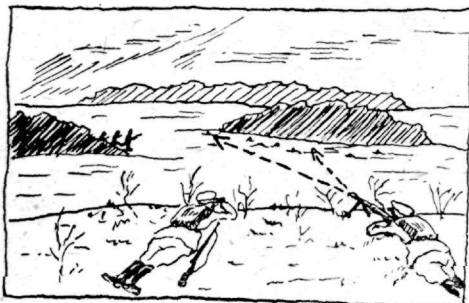
Iga sõdur peab lahingus alati tundma:

— oma jao, rühma ja kompanii lahingu ülesannet,

— missuguste tegevuste abil rühma- ning jaoülem on otsustanud neid ülesandeid täita ja

— missuguses seisukorras viibib ülesande täitmine oleval silmapilgul. (J. E. I. § 98.)

Õige.

Joon. 1.

Arukas ja terane k. k. sihtur tunneb oma jao ülesannet, teab jao-ülema kavatsusi, suudab üles leida kättenäidatud märke ja oskab, tarbekorral, ka iseseisvalt jälgida lahingu käiku, peab vastast hävitava tule all samal ajal, kui vaba meeskond (k. k. jao) ründab vastast tiivalt (pildil vasakult, läbi metsa).

Vale.

Joon. 2.

K. k. sihtur, kes ei oska üles leida kättenäidatud märke — tulistab vastase asemel oma ründavaid osi. Ta on küllalt laisk ning ükskõikne selleks, et küsida siinsamas lähedal viibivalt jaoülemalt täiendavaid juhtnõure tulistamiseks.

Joon. 3.

Iga sõdur peab alati valmis olema juhatust oma kätte võtma, kui juhid rivist välja on langenud (J. E. I. § 98).

Jaoulema (××) vastasele lähenemisel, surmasaades, asub tubli jaoulema abi (×) viibimata jagu juhatama. Ta peatub hetkeks põesa varjus, et jälgida vastase tegevust ja valida tee edasiliikumises; see tehtud — annab ta tarvilised korraldused siinsamas asuvatele meestele ning jätkab lähenemist vastasele, et viia lõpule jaole antud ülesanne.

Joon. 4.)

Jaoulema abi (×), kes jaoulema rivist välja langeses pea kaotab ja esimesena lahinguväljalt jooksu paneb, eksib rängasti J. E. I. § 98 nõude vastu. Enamasti teevad teised sõdurid jaoulema abi eeskuju järele ja jooksevad laiali, ning vaevalt leiduks siis juba jaos meest, kes suudaks põgenejaid kinni pidada ja neid tagasi viia lahingusse.

Õige.

Joon. 5.

Kõik lahingus antavad ülesanded ja käsud on kategoorilised ja neid peab lõpuni täitma, maksu mis maksab (J. E. I. § 98).

Vapper kuulipildur jääb kohusetruuks lõpuni: sellele vaatamata, et kõik tema kaasvõitlejad kuulipilduja juures on langenud, ei tunne ta hirmu ülekaalus olevate vastase jõudude ees, vaid jätkab tulistamist, külvates surma ja hävitust pealetungija ridadesse. Ta teeb seda teadmise ja kogemusega, et kuigi ta ehk ei suudaks hävitada vastast viimase meheni, siis ta ometi abistab oma naabreid nende ülesande täitmisel.

Vale.

Joon. 6.

Kuulipildur kes, nähes oma kaasvõitlejaid langemas vastase kuulidest, kaotab julguse, lakkab vabatahtlikult töötamast kuulipildujaga ning armupaluvalt tõstab üles käed läheneva vastase ees, — ei ole väärt kandma sõduri austavat nime. Loobudes antud ülesande täitmisest, avab ta vastasele tee positsiooni sisse, naaberosade seljataha, seega ohverdades oma elu peastamiseks paljude kaasvõitlejate elu.

10. jal. rügemendi taktikaline õppus maastikul 23. sept. 1927. a.

A. Vernik.

Õppuse eesmärk ja organiseerimine.

Talve lähenemisel muutuvad kitsamaks taktikaliste õppuste korraldamise võimalused maastikul. Väeosad püüavad kasutada viimaseid soodsaid sügisilmu, et proovile panna suvise õppetöö tulemusi ning koguda andmeid ja materjale tuleviku tööks.

Neil põhimõttele saidki 10. j. rügemendi ülema initsiatiivil ja Ranna- ja õhukaitse staabi kaasabil organiseeritud kõne all olevad õppused.

Eriuste eesmärkidena sooviti:

— anda 28. sept. s. a. sundusliku teenistusaja lõpul sv. teenistusest vabastamisele kuuluvaile sõdureile võimalusi kaasa teha suuremaid taktikalisi õppusi kõvendatud pataljoni koosseisus (harilikult on rügement garnisoni teenistuse nõuetel sunnitud olnud loobuma osavõtust kaitseväge üldmanöövritel); — mõni päev enne õppusi reameesteks nimetatud noortele pakkuda võimalusi oma võimete väljendamiseks maastikul tegutsemisel;

- kontrollida nooremate ja vanemate juhtide ettevalmistust tegevuseks manööversõja olukorras ja nende vilumust juhtimise tehnikas;
- saavutada tehniliste ja ratsa osade koostööd jalaväega.

Nimetatud eesmärkide saavutamine nõudis õppuste korraldajailt kõigepealt vastava maastiku valikut, mis oma mitmekesise iseloomuga võimaldaks tule ja liikumise kooskõlastamist ning tehniliste osade kasutamist, kuid ühtlasi, oleks pealinnale võimalikult lähedal, sest rügemendi kasutada oli õppuste teostamiseks vaid üks päev.

Viimane asjaolu tekitas iseäranis suuri raskusi nii maastiku valikul kui ka õppuste korraldamisel. Mõningatel kaalutlemistel ja maastiku isikliku luure andmetel jäadi peatuma Viimsi poolsaarele, mille lõunapoolne osa Narva maantee ja Viimsi ms. — Randvere küla vahelisel ribal küllaldaselt kohane õppuste korraldamiseks pataljoni ulatuses.

Teiselt poolt oli vajalik õppustest osavõtvad üksused asetada mitmekesisesse,

tegelikule olukorrale võimalikult lähedastes lahingolukordadesse ning anda juhtidele võimalusi algatusvõime väljendamiseks olukorra hinnangul, otsuse võtmisel ja viimase tehnilisel elluviimisel.

Neist kaalutlustest juhituna otsustasid õppuste korraldajad organiseerida kahepoolsed õppused, mis seda enam õigustatud olid, et õppustele võis saata väiksed jõud, õppuste aeg oli piiratud ühe päevaga ja ettevalmistuse töödeks samuti väga vähe aega jäi.

Õppuste põhimõtteline külg otsutatud, tuli kindlaks määrata poolte jõud, mis kujuksid järgmiselt:

Sinine pool — 10. j. rüg. III. pataljon, koosseisus:

- a) 7., 8. ja 9. laskur-kompaniid à 3 rühma à 4 jagu;
- b) rsk. klp. kompanii — 5 rühma à 2 rsk. klp.;

pataljoni kõvendamiseks oli antud temale juurde:

- a) s. autode rühm — Russalka ausamba juures 23. sept. kell 0440;
- b) ratsa rühm — 2 k. klp. — ja 2 laskurjagu, kokku 40 mõeka ohvitseri juhatusel — Uues kasarmus 23. sept. kell 0350;
- c) Lennuväe rügemendi noorte kompanii — 4 rühma à 4 jagu — Russalka ausamba juures 23. sept. kell 0440;
- d) Auto-Tankide Divisjoni õppejaoskonna kompanii — 3 rühma à 4 jagu — Uues kasarmus 23. sept. kell 0350.

Punane pool — 10. j. rüg. I pataljon, koosseisus:

- a) 1., 2. ja 3. laskur-kompaniid à 3 rühma à 4 jagu;
- b) rsk. klp. kompanii — 5 rühma à 2 rsk. klp.

Õppuse tegevuse aluseks oli valitud kaks põhiolukorda — pealetung ja kaitse, millede vahepealseks variatsiooniks oli sinise poole taandumise teostamine.

Nende lahingfaaside teostamiseks ja uurimiseks oli loodud kaks olukorda.

Olukord I.

Kaardid 1:300.000 ja 1:25.000.

Üldolukord.

Narva-Tallinna raudtee ja Narva-Tallinna maantee suunades pealetungiva punaste 10. diviisi osad sundisid siniste I. v. korpuse osad taanduma. 16. sept. kella 1800-ks panid sinised

punaste pealetungi seisma Võsu — Vitina — Kadrina — Väike-Maarja — Emmumäe joonel.

Punaste katsed 17. septembril siniste rindest läbimurda löödi kogu rindel suurte kaotustega tagasi, peale mille punased asusid oma seljataguse korraldamisele ja uute jõudude koondamisele, et 23. sept. vara hommikul alata uut pealetungi Tallinna vallutamiseks.

Eriolukord.

Rindelt pealetungivate jõudude toetuseks ja kabuhirmu sünnitamiseks siniste seljataguses otsustasid punased ööl vastu 23. septembrit saata maale dessandi.

23. sept. kell 0220 sai IV Brigaadi ülem Piirivalve Tallinna jaoskonna ülemalt teate, et kell 0200 on ilmunud L a h e s a a r e saare juurde punaste laevastik, kes umbes 1 klm. saarest idapoole ankrusse jäi ning kohe paatidel mehi maale saatma hakkas.

Piirivalve Randvere kordoni ülema poolt kogutud luureandmetest selgus, et on saabunud punaste umbes ühe rügemendi suurune dessant.

Kell 0310 saadud täiendavatest teadetest selgus, et kell 0300 oli Randvere piirivalve kordoni meeskonna poolt K i i l u talu juures võetud vangid punaste luure piilkond, kes seletas, et ta olla väljasaadetud I pataljoni 2. kompanii ülema poolt. Pataljon liikuda K u u s e talu — T õ d u talu — P ä r n a m ä e talu suunas ülesandega kella 0600-ks oma alla võtta P ä r n a m ä e talu — H a a v i k u talu — R a n d v e r e K i r i k u joon, kus organiseerida vastupanu positsioon dessandi pealetungide maandumise kaitseks ja võimaliku siniste pealetungi tagasilöömiseks.

Kell 0220 andis IV Brigaadi ülem eelkäsu 10. rügemendi ülemale rügemendiga väljaastumiseks valmis olla kella 0400-ks.

Kell 0330 sai 10. rügül. käsu, kus muuseas oli öeldud:

— Rügemendiga väljaastuda kell 0400 ning punaste dessandi maandumine ajada nurja, paisates merde juba maandunud dessandi osad.

Rügemendi koosseisu täiendamiseks ja kõvendamiseks annan Teie käsutusse:

- 1) S. autode rühma — Russalka ausamba juures täna kell 0440.
- 2) Ratsa rühm Üksikust eskadronist — Uus kasarm kell 0350.
- 3) Lennuväe rügemendi noorte kompanii — Russalka ausamba juures kell 0440.

- 4) Auto-Tankide divisjoni Õppejaoskonna kompanii — Uus kasarm kell 0350.

Olukorrale vastava tegevuse arendamiseks asus 10. jal. rügemendi I pataljon oma alalisest asukohast öökorteritesse Tammeäärme küla rajooni juba 22. sept. õhtul. Kujutades enesest punase poole dessant rügemendi I pataljoni, tuli temal tegevust alata olukorra järgi kell 0200 23. septembril.

Selle olukorra loomisega oli õppuste korraldajatel soov võimaldada pataljonile ka õise tegevuse ning uurida kui võrd on meeskond ja juhtiv koosseis ettevalmistatud selleks tegevuseks.

Sinise poole tegevus algas 23. sept. vara hommikul kell 0330, millal ilmus Uues kasarmus 10. rüüli operatiiv käsk nr. 4 rännakuks. Käsk oli seatud kokku eeldusega anda eelväs liikuva III pataljoni ülemale võimalusi energiliseks tegutsemiseks. Muuseas soovisid korraldajad jõuda selgusele, kui võrd on eelväe luure (moodustatud ratsa, s. autode ja jalgratturite osadest) rügemendi umbes 4—5 klm. laiuse lähenemise riba valgustamiseks, mis pärast rüüli ka luure organiseerimise eelväe ülema korraldada jätis.

Pataljon, jõudes rännak-korras Russalka aasamba juurde, sai seal kell 0450 rüüli järgmise operatiiv käsu nr. 5 pealetungiks, milles oli antud ka pataljoni pealetungi riba ja mille põhjal ta tegutses õppuse esimese faasi lõpuni.

Sel ajal, kui sinine pool peale tungis, oli punase poole ülesanne organiseerida kaitse Pärnamäe talu — Haaviku talu — Randvere Kiriku joonel. Selle ülesande teostamiseks oli korraldajate poolt kokkuseatud punase poole dessant rügemendi operatiiv käsk nr. 18 (antud miinipaadil „Lihoi“ 23. sept. kell 0130), milles üksikasjalikult oli nimetatud dessandi maandumise koht (Kivistiku talu rajoon), maandumise järjekord ja ülesanne. Selle käsu põhjal tegutses punane pool õppuse esimese faasi lõpuni.

Õppuste korraldajate kalkulatsioonide järele pidi esimene faas lõppema umbes kell 1100, mille järele oli ettenähtud 2½ tunniline vaheaeg lõunastamiseks ja puhkuseks ning õppuse tulemuste maastikul harutuseks. Tegelikult arenes tegevus aeglasemalt ning maastikul harutus võttis rohkem aega, mis pärast õppuse teise faasi algus tuli 1 tunni võrra edasi lükata.

Õppusest osavõtjad puhkusel Pärnamäe talu juures.

Õppuse teise perioodi aluseks oli

Olukord II.
(Kaart 1:25.000).

Üldolukord.

— E n d i n e.

Eriolukord.

23. sept. kella 1100-ks oli 10. j. rügement oma pealetungil III pataljoniga punaste vastupanu positsioonist Pärnamäe talu — Haaviku talu — Randvere Kiriku joonel läbimurdnud ja jõudnud kõrg. 22,95 — metsatukkade põhja servad, mis Metsakasti talust umbes ¼ klm. kirdes ja loodes — Randvere Kiriku joonele.

Sellel joonel oli pataljon punaste suur-tükitle tõttu sunnitud peatuma ja edasi ei peasenud.

I pataljon vaenlase positsioonist läbi-murda ei suutnud ja jäi peatuma triang. p. 9,26 — Matsi talu joonele.

Kell 1210 oli rügement ka oma varu pataljoni ärakasutanud, kuid edu ei saavutanud.

Kell 1330 asusd punased vastukallale-tungile, andes löögi oma varuga Lubja rajoonist siniste II pataljoni lahtisele vasa-ku tiivale kõrg. 22,95 — Järve talu — Saare talu suunas.

Sattudes punaste hävitava kahurtule ja ähvardava vastukallaletungi alla olid sinised sunnitud taanduma.

Selle olukorra loomisega oli sinisele poolele võimaldatud taandumise ja kaitsele asumise operatsioonide teostamine, kuna punasel poolel vabadus jäi pealetungiks.

Sinise poole tegevuse aluseks oli 10. rüüli operatiiv käsk nr. 8 taandumiseks

ja kaitsele asumiseks (antud Lepiku talu juures 23 sept. kell 1330); punane pool tegutses dessant rügemendi ülema operatiiv käsu nr. 19 — vastukallaletungiks põhjal (antud Sihhtuli 25,05 juures 23. sept. kell 1300).

Õppuse teine faas arenes oma loomulikes piires ja lõppes kell 1800.

Ranna- ja õhukaitse ülem kindral-major J. Unt, tema staabi ülem kindralst. kolonel H. Kauler ja 10. jal. rügem. ülem kolonel-leitnant J. Vende õppusi jälgimas.

Õppusi jälgisid suure huviga kogu tegevuse kestel Ranna- ja õhukaitse ülem kindral-major J. Unt ja tema staabi ülem kindralstaabi kolonel H. Kauler. Kogu õppuste juhtimine oli koondatud 10. j. rügemendi ülema kolonel-leitnant J. Vende kogenud kätte.

Õppuste loomulikuks roopaisse juhtimiseks oli organiseeritud vahekohtunikkude instituut, kusjuures poolte vanemateks ja ühe rsk. klp. ning laskur kompaniide vahekohtunikkudeks olid palutud Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitserid. Peavahekohtuniku ülesandeid täitis 10. rüg. ülem isiklikult.

Õppuste tulemusi.

Õppuste harutusel 10. j. rügemendi kaasiino ruumes uuriti üksikasjalikult sündmuste käiku, valgustati tegevuse häid ja nõrku külgi, analüüeeriti põhjusi, millest ühed ehk teised väärnähtused tingitud. Ühtlasi otsiti ka teid, kuidas puudusi tulevikus kõrvaldada.

Õppuste tulemustena tuleb märkida üldjoontes järgmisi asjaolusid:

- 1) juhid said kogemusi taktikalise olukorra hinnangul ja juhtimise tehnikas (iseäranis täpselt käsitasid harutusel olukorra hinnangu ja juhi otsuse üksikuid elemente sinise ja punase poolte vanemad vahekohtunikud);
- 2) sõdurid omasid kogemusi maastikul tegutsemiseks manööver-sõja olukorras, tutvunedes ühtlasi ka öise tegevusega;
- 3) pealinna külje all olev maastik sai õppustest osavõtjatele tuttavaks, mis kahtlemata tegutsemist kergendab tegelikus olukorras;
- 4) päevakorrale kerkisid huvitavad mõtteavaldused rsk. kuulipildujate kasutamisest ja laskemoonaga varustamisest, mis tulevikus lahendamist nõuavad;
- 5) selgunes J. E. II. ossa süvenemise vajadus;
- 6) omati kogemusi mitmekesisiste lahingfaaside tundmaõppimiseks, iseäranis aga raske ning oma iseloomult delikaatse taandumise operatsiooni teostamiseks.

Kokkuvõttes võib konstateerida, et õppused andsid terve rea positiivseid tulemusi nii meeskonna väljaõppe kui ka juhtide ettevalmistuse alalt. Õppustest osavõtute huvi, energia ja tahe tegutseda oma parima arusaamise ja kogemuste varal loovad soodsa aluse sarnaste õppuste korraldamiseks ka tulevikus.

Avalikuks saanud negatiivsed tulemused õhutavad aga osavõtjaid energilisele tööle talvise õppeperioodi kestel, millel avanevad võimalused oma teadmiste täiendamiseks teoreetilistel õppustel ja harjutustel kaardil.

Tähelepanekuid siniste poole tegevusest 10. jal. rüg. taktikalistel õppustel maastikul 23. sept. 1927. a.

Siniste poolel tuli maastikul läbi teha õppuste I perioodil pealetung, II perioodil taandumine ja kaitsese asumine. Siin juures I perioodil esinesid järgmised pealetungi järgud:

- kõv. ptl. eelkaitsena (avangardina) rügemendi lähenemisel vastase suurtükiväe kaugetule piirkonnas;
- kõv. ptl. lähenemine vastase suurtükiväe mõjuvutule piirkonnas, antud pealetungi ribas;
- kõv. ptl. kallaletung ja rünnak;
- III perioodil tuli läbi viia:
 - taandumine vastase ähvardava vastulöögi ja surve all peale ebaõnnestunud pealetungi ja
 - kaitsese asumine taandumisel.

Õppusteks loodud olukorra peamiste iseäraldustena, mis oleks pidanud mõjutama tegevuse üldist iseloomu, osutusid:

- a) rügemendil tuli tegutseda ilma suurtükiväe tule toetuseta ja
- b) vastaseks oli maandumist alanud dessant osa.

Mõlemad iseäraldused nõuavad kiiret tegutsemist. Dessant osa on kergem merde tagasi paisata siis, kui ta veel pole suutnud kaldale tugevalt sisse küünistuda, pole jõudnud endale veel baasi loomiseks suuremat maaala vallutada. Tegutsemine suurtükiväe tule toetuseta omakord nõuab ootamatuse elemendi täielikku ärakasutamist.

J. E. II osas leiame:

§ 31 1. lause — „Pealetungija kasutab ootamatust selleks, et mitte aega anda kaitsjale ennast täielikult valmistada ette eelseisvaks lahinguks.“

§ 27 4. ja 6. lõiked — „Ootamatus saavutakse:

— ettevõtte kiire läbiviimisega, mis ei anna võimalust vastasele võtta tarvitusele vastuabinõusid;

— osava ja kiire manöövreerimisega.“

§ 196 6. lõige — „Ootamatuse saavutamise abinõudeks osutuvad:

— pealetungi teostamise hoogsus, mis saavutatakse tema täpse ettevalmistamisega, juhtide ja täitjate osava tegevusega.“

Ülemal tsiteeritud põhimõtete alusel tegutsemist tingisid olukorra peamised iseäraldused õppustel.

23. sept. kell 0335 saab 10. rügemendi III ptl. ülem Tallinnas, Uutes kasarmutes üldise olukorra (I) ja rüüli käsu nr. 4 (rännakuks), mille põhjal temal tegevusse astuda tuleb. Nendega tutvunud, asub patül. olukorra hindamisele, et otsust vastuvõtta ja asuda selle realiseerimisele.

Juhi otsuse aluseks on ülesanne ja olukord. Olukorda tuleb hinnata väljamine ülesandest. Nii siis esimene asi olukorra hindamisel on ülesanne ja selle analüüs.

1. Mis on III ptl. ülesanne?

a) Tegevuse iseloom vastase suhtes? — Rüg. käsu näeme: „III ptl. määran avangardi... jne.“ Tähenäeb — tegutseda eelkaitsena rügemendi pealetungil.

b) Tegevuse konkreetsed piirid ajas ja ruumis? Ajas? — „pataljonil väljaastuda nii, et oma peaga mööduda Russalka aksammas kell 0440“ — ja rohkem midagi, kuid rügemendi ülesande üldine iseloom nõuab kiiret

tegutsemist („punaste dessandi maandumine nurja ajada, paisates merde juba maandunud dessandi osad.“).

Ruumis? — „liikuda Russalka ausamba juurest mööda Narva maanteed“. Rügement tegutseb üksikult. Tegevusriba pataljonile pole antud. On teada ainult, et rügement peab merde paiskama just need dessandi osad, mis Lahesaare juurde ilmusid ja maandumist algasid. Vasakult piirab ptl. tegevust loomulikult Tallinna laht, paremalt — ei midagi. Naabreid ei ole.

c) III ptl. osa rügemendi manöövri tervikus?

Esialgne ülesanne: „liikuda rügemendi avangardis“. Järelikult, pataljoni, kui iga eelkaitsese osa (avangardi), ülesanded on katta rügemendi peajõudude rännakut, võimaldada neile takistamata edasiliikumist kuni hargnemiseni, muretseda teated vastase ja maastiku üle.

J. E. II osa § 205 defiimib eelkaitsese osade ülesandeid täpsemalt:

„Jalaväe lähenemine on kaetud eelkaitsese osadega, kelle ülesandeks peale vahetu julgestuse on:

— leida maastikul soodsaid lähiseid ja neist aegsasti teatada peajõududele;

— hoiatada peajõude vastase tähtsamatest V. P-dest;

— hoiatada peajõude aladest, mis on või tõenäolikkult võiks sattuda vaenlase mõjuva suurtükiväe alla;

— hoiatada peajõude gaasitatud aladest.“

Kas on rüüli poolt välja saadetud luure? — Ei ole. Järelikult tuleb avangardil teda ise korraldada, olgugi, et rügemendi käsus seda otsekohe pole nimetatud.

d) Erilised nõuded ülesande täitmise viisi ja abinõude kasutamise kohta?

Ei ole erilisi nõudeid ja juhatusi tegevuseks ega ka täpselt piiratud ülesannet. Järelikult, oma algatuse piirid on laiad.

2. Oma jõud.

Mis on III ptl. ülema kasutada antud ülesande täitmiseks?

a) Arvuliselt ja tulejõu poolest?

5 l. komp. = 32 k. k. ja 640 tääki,

1 r. k. komp. = 12 r. k.,

1 soom.-auto rühm = 3 s.-a.,

1 ratsa rühm = 40 mõõka ja 2 k. k.

Kokku = 34 k. k. + 12 r. k. + 640 tääki + 40 mõõka + 1 rühm soom.-autosid.

Märkus: üks l. komp. 4-ja rühmaline, teised normaal koosseisus. R. k. komp. — 6 rühma 5 l. kompaniis kokku 15 jalgratturit.

Kergeid osi, mis tähtsad eelkaitsese tegevuses ja luures — ratsa rühm, soom.-autod ja jalgratturid. Suurtükiväe toetust pole. Laskemoona jätkub.

b) Elava jõu lahingväärtus?

Väljaõppe tasapind kõigis allüksustes ühesugune. L. kompaniid koosnevad vanadest reameestest ja vast reameesteks ülendatutest. Kaader tugev. Pataljoni koosseisu kuuluvate allüksuste juhtide iseloomu omadused ja võimed on teada, juurde antud üksuste juhte ja nende võimeid ei tunne ligemalt. Meeskond moraalselt ja füüsiliselt — värske, tugev ja väljapuhanud. Sõjalised kogemused ja harjumused puuduvad — väga tähtis on esimene lahing võita.

c) Üksuste valmisolek tegevuseks?

— III ptl. osad, A.-T. div. õpejaosk. kompanii ja ratsa rühm väljaastumiseks valmis kell 0400 Uute kasarmute juures, Lennuväe rügemendi noorte komp. ja soom.-auto rühm Russalka ausamba juures kell 0440.

3. Vastane.

a) Vastase poolt okupeeritud maala? —

Olemas olevate teadete järele algas vastane umbes 1½ tundi tagasi (pärast kella 0200) dessant osade maalesaatmist Lahesaare juurest. Võetud vangide seletuse järele oli kella 0300-ks maandunud juba üks pataljon, kes liikuvas üle Kuuse-Tõdu-Pärnamäe suunas ülesandega kella 0600-ks oma alla võtta Pärnamäe-Haaviku-Randvere joon. Hiljem vallutab ja organiseerib vastane muidugi ka Pärnamäe-Viimsi m.s. joone, kui loomuliku vastupanu joone dessandi peajõudude maandumise kaitseks.

b) Vastase jõud ja organisatsioon? Maandumiseks valitud koht ja maastiku tingimused ei võimalda tegutsemist, hargnemist ja suurema baasi loomist tugevatele jõududele. Võib oletada ühe jalaväe rügemendi saabumist. Väeosa number, organisatsioon, koosseis ja tema juhid — teadmata. Kas on kergeid, kiirelt liikuvaid osi — ei tea. Laevastiku suurtükivägi saab teetasa dessant osade tegevust.

c) Kontakti iseloom vastasega? — III ptl. pole mingisugust kontakti vastasega. See tuleb veel luua ja tarbekorral lahinguga. Teated saadud piirivalve osadelt.

Kaugus vastasest on otsejoones (Tallinn-Lahesaare) — 12—15 km. Laevastiku kaugelaskjad torud ulatavad Tallinnani. Eelosad võivad kella 6—7 paiku väljajõuda Piritajõe joonele.

d) Vastase tegevuse iseloom? — Vangidelt saadud teadete järele asub vastane kaitsele, kuni dessandi peajõudude maandumise lõpetamiseni. Tema edaspidise tegevuse objektiks on muidugi Tallinn. Tähtsamad tegevuse suunad: Tõdu-Pärnamäe-Iru sild ja Viimsi-Pirita. Pataljoni ülesande täitmist võib vastane takistada laevastiku suurtükiväega ja eelosade tegevusega, missugustega esimesi kokkupõrkeid võib oletada halvemal juhtumisel juba Piritajõe joonel.

Kokkuvõttes: puudulikud teated vastasest kriipsutavad alla tarvidust energiliseks luureks. Viivitused tegevuses loovad vastasele võimalusi kindlamalt end kaldal organiseerida.

4. Maastik.

a) Maastiku üldine iseloom? — Üldiselt kinnine, paari suurema metsaalaga, metsatükkide ja võsastikkudega kaetud maastik. Lagedamad rajoonid moodustavad: Lasnamäe glint pealne lõuna pool Narva maantee ja Viimsi-Lubja-Pärnamäe vaheline rajoon.

b) Tähtsamad kõrgustikkude rajoonid? —

Lasnamäe paraleelselt Narva maanteele (20,0—22,2), Viimsi m.s.-Lubja-Pärnamäe (23,9—22,95—25,05) ja Iru ümbruskond (20,1). Siin ka tähtsamad V. P-te.

Soodsam kaitsepositsioon (rindega põhjapool) — Piritajõe vasak kallas.

c) Teed?

Tähtsamad neist on:

— Narva maantee kuni Iruni (edasi viib tegevuse suunast kõrvale);

— Iru-Pärnamäe-Tammeneeme;

— Pirita-Viimsi-Lubja.

Teed on kõik kõlblikud soom.-autodele tegutsemiseks. Liikumine väljaspool teid jalaväele soodne.

d) Takistused? —

Siin eestkätt Piritajõgi. Tema ülemjooksul, kuni Kose suvilateni, jalavägi peaseb kohati läbi ilma suuremate raskusteta. Ülekäigud on Iru, Kose ja Pirita juures.

Kokkuvõttes: maastik soodustab eelkõige osade varjatud liikumist (väljaarvatud Narva maantee Lasnamäe kaldal), tähtsamaid suune kolm, takistusena Piritajõgi, mille koolmete luuret vaja toimetada.

5. Ilmaistik.

Soc, kuiv sügisene aeg. Päikene tõuseb kell 0500 ümber; seega pimedat aega veel paar tundi.

Nii analüseeriks patül. oma ülesannet, uuriks olukorra elemente, teeks vastavaid järeldusi ülesande vaatepunktist ja kõige tulemuste kokkuvõtteks kujuneks otsus, mille väljendajaks oleks käsk sõnas või kirjas.

III pataljoni ülema otsus, väljendatud üksuste ülematele antud suusõnalistes korraldustes, sisaldas kokkuvõttes järgmist:

a) ratsa rühmal (— 5 ratsanikku patüli käsutuses) viibimata välja astuda, liikuda mööda Narva maanteed üle Iru silla, luuret toimetada ribas, mille piirjooned: paremal 20,1 — Suureaugu-Metsakasti (kõik s.a.) ja vasakult Lükati-Pärnamäe (mõlemad s.a.). Liikuda kuni jooneni Pärnamäe-Metsakasti. Kindlaks teha vaenlase jõud ja tiivad. Teated saata jne...;

b) 9. komp. ülemal väljasaata üks jagu jalgrattureid (9 meest) ohvitseri juhatusel ülesandega vallata Iru sild, selleks oma alla võtta, kuni pataljoni järele jõudmiseni, kõrg. 20,1 ja metsatukk, mis 20,1 pool klm. põhjapool, joon;

c) pataljoniaga kolme alata liikumist määratud suunas. Järjekord kolonnid: 9. komp., side osa, 8. komp., 7. komp., A.T. div. õpejaosk. komp., r.klp. komp. ja sanitaarosa. Liikuda minu juhatusel.

Järgneb veel mõningaid korraldusi majanduse jne. alal ja pataljoni algab liikumist. Uute kasarmute juurest kell 0425 patüli juhatusel.

Kas oli patül. õieti arusaanud oma ülesandest ja sellest väljaminees hinnatud olukorda? Kas tehtud korraldused (otsuse väljendus) olid vastavad ülesandele ja antud olukorrale?

Luureks oli määratud ratsa rühm. Muid luure osi välja ei saadetud. Ratsa rühma tegevus piirati umbes 1 klm. laia ribaga, kuna tarvis oleks olukorra hindes tähendatud, selleks patrulle või piirkondi nende suunadele välja saates.

Andes ratsa rühmale piiratud riba, tehti talle ülesandeks „kindlaks teha vaenlase jõud ja tiivad“. Esiteks oli see ülesanne — „kindlaks teha vaenlase jõud“ — ratsa rühmale (35 mõõka) ülejätkäiv (olukorra andmetel vastasel umbes 1 jalaväe rügement) ja teiseks need „tiivad“ võisid olla ka, nagu nad tegelikult olivadki, väljaspool antud luureriba. Ja milleks siis see riba anti?

Teine tähtsamaid korraldusi — jalgratturid, kui kiirelt liikuv osa, otsekohe välja saadetud Iru ülekäigu oma alla võtmiseks — oli iseendast olukorrale täiesti vastav. Pealegi osutus kõrg. 20,1,

Iru ülekaigu juures, tähtsamaks tükkeks maastikul (hea vaatlus, soodne vastupanu organiseerimiseks), mida eelkaitse osad peavad tagama. Teine tähtsamaid ülekaikke — Pirita juures — mis rügementi samuti huvitas kui Iru ülekaikki, jäi täiesti tagamata, samuti nagu jäid valgustamata suunad, mis vastase poolt Piritale ja Kose suvilate rajooni toovad. Järelikult, patül. ei süvenenud oma ülesande sellesse ossa, mis nimetatakse alluva üksuse (käesoleval juhtumisel III pataljoni) osa manöövri tervikus (käesoleval juhtumisel tegutsemine rügemendi eelkaitsena). Mis puutub ühe jalgratturite ja saatmisesse Iru ülekaigu tagamiseks, siis oli seda vähe. Võimalus oleks olnud nende jõudu suurendada ja ka aega võita järgmiselt: Selle asemel, et ise pataljoni viia patül. oleks võinud ettesõita Russalka ausamba juurde, kus teda ootast soom.-auto rühm ja Lennuväe noorte kompanii ja siit Pirita, Iru ja, soovitav ka, Kose ülekaikude tagamiseks viibimata osad välja saata.

Kümmekond minutilise hiljaksjäämisega jõuab pataljon (kell 0450) Russalka ausamba juurde, kus Lennuväe noorte komp. ja soom.-auto rühm teda ootavad. Siin saab patül. uue käsu — rügüli käsk nr. 5 pealetungiks — mis annab hoopis uue ülesande (vaata siniste poole käsk nr. 5).

Uue ülesande ja olukorra lühikene analüüs:

1. Mis on III ptl. ülesanne?

a) Tegevuse iseloom — pealetung.

b) Tegevuse konkreetsed piirid: ruumis — piiratud pealetungi riba; vasakul tungib peale 1/10, parem tiib lahtine; enne kui määratud ribasse välja jõuda, peab tegema 3—4 kilomeetrilise tiibliikumise, umbes 4—5 klm. kaugusel vastase kujunevast rindest. Ajas mingisuguseid piire pole, rügüli. pole ühtlustanud isegi esijärgu pataljonide liikumist lähenemisel, märke ja nendest mõõdamise kellaegu pole määratud.

c) III ptl. osa rügemendi manöövri tervikus? — pealetungida rügemendi esijärgus asuvate kahe pataljoni parempoolse pataljoni ja vastane antud ribas merde paisata.

d) Erilisi nõudeid ülesande täitmise viisi ja abinõude kasutamise kohta pole.

Ülesanne iseendast sisaldab kaks järk-järgulist ülesannet: a) välja jõuda määratud pealetungi ribasse, selleks tiibliikumist tehes vastase laevastiku suurtükiväe kaugemale piirkonnas ja b) pealetungida määratud ribas.

2. Oma jõud.

Nende üldine hinne eelpool tehtud. Väljaminek uue ülesande (pealetungi) vaatepunktist siin kohal tuleks täpsemalt hinnata oma tulle jõudu. Pataljonis kokku 34 k. klp., 12 r. klp., 640 tääki, 40 mõõka, 1 rühm soom.-autosid ja kümmekond jalgrattureid. Nendest ratsa rühm ja osa jalgrattureid juba tegevusse saadetud. Ülejäänud osad on kõik veel koos ja tegevuseks valmis. Pealetungi riba laius 2—2½ klm. Seega ühe klm. peale tuleb ümarguselt 23 automaati relva ja 300 tääki ehk teiste sõnadega ühe kompanii rinde laius rünnakul tuleks 400—500 mtr. (kui jõud ühetasaselt jaotatud) ja seda kompaniid toetaksid 2,4 rasket kuulipildujat ning pealöögi suunas veel soom.-autod.

3. Vastane.

Temast uusi teateid pole. Kontakt puudub veel täiesti.

4. Maastik.

a) Kuni pealetungi ribasse väljajõudumiseni — tuleb liikuda paraleelselt Lasnamäe glinti kõrge servale. Üleval kõrgel glintil Narva maantee; maantee lähem ümbrus lage, liikumine maanteel paistab tükati kätte vastasele. Siia küünib ka juba vastase laevastiku suurtükivägi oma ulatuse poolest, kui aga vaatlust jätkub. Ja vaatlust võib saavutada ka lennukite abil, mille olemasolu kohta küll teated puuduvad. Glini all heinamaa ja võsastik, mis varjab liikumist, kuid ühtlasi raskendab teda. Pirita jõest üleminek aeglustab liikumist ja, et mehi mitte märjaks teha, tarvis väljaluurata soodsamaid koolmeid.

b) Maastik pealetungi ribas — üldiselt kinnine, mis võimaldab varjatud lähenemist. Pirita jõest kuni Pärnamäe-Aiaotsa jooneni vähemad metsatukad ja võsastikud üldiselt lamedal, madala küngastega reljefil, vahelduvad põllulapikestega ja üksikute taludega. Lepiku ja Iru vahelises rajoonis reljef madalakünneline. Lepikust põhja- ja kirdepoole soine heinamaa rajoon kuni Jäätma-Aiaotsa üldjooneni. Pealetungi riba vasakpoolse rajoonis kuni Nõmme-Järv-Metsakasti jooneni üldiselt kaetud maastik, madalama ja lamedama reljefiga. Siia küünib ka Pirita metsa ida serv, mis soodustab varjatud liikumist. Pärnamäe-Aiaotsa joonest põhjapoolse algab suurem metsane maaala, mida piirab Viimsi poolsaart ümbritsev meri. Mere ääres Aiaotsa ja Randvere kalameeste külakesed ja üksikud talud kitsal lagedamal ribakesel. Kõrgustikkudest, mis omavad suurema tähtsuse, on siin Pärnamäe ümbruskonnas 22,95 ja 21,4. Need punktid moodustavad Viimsi, Lubja, Pärnamäe vahelise lageda kõrgustiku kagupoolse kitsa osa. Nende vallutamiseks avaneb võimalus ähvardada vastase osade seljatagust, kes kaitsevad Viimsi, Lubja, Pärnamäe vahelist kõrgustiku rajooni, kuna rindelt on Viimsi-Pärnamäe joone vallutamine laia, tasase legendiku tõttu raskendatud. Seega on Pärnamäe rajoon nagu Viimsi positsioonide võti ja ilma tema vallutamata on suuremate jõudude suunimine mere äärt mööda Aiaotsa-Randvere-Kilu suunas hädadohtlik, ehk see esialgu küll paistab mõjuvamana vastase seljataguse ja baasi äralõikamiseks. Teid, mida kasutada võivad soom.-autod, on pealetungi ribas üks, s.o. Iru-Suureaugu-Pärnamäe külavaheline tee.

Kokkuvõttes maastik pealetungi ribas soodustab varjatud lähenemist kõikjal. Laskealad automaati relvadele lühikesed, tuletoetus sügavusest raskendatud. Tähtsamaks rajooniks, mis eestkätt vallutada tuleks, osutub Pärnamäe ümbruskond. Selle rajooni vallutamiseks soodsam suun Saare - Haaviku, haarates 22,95 idapoolt.

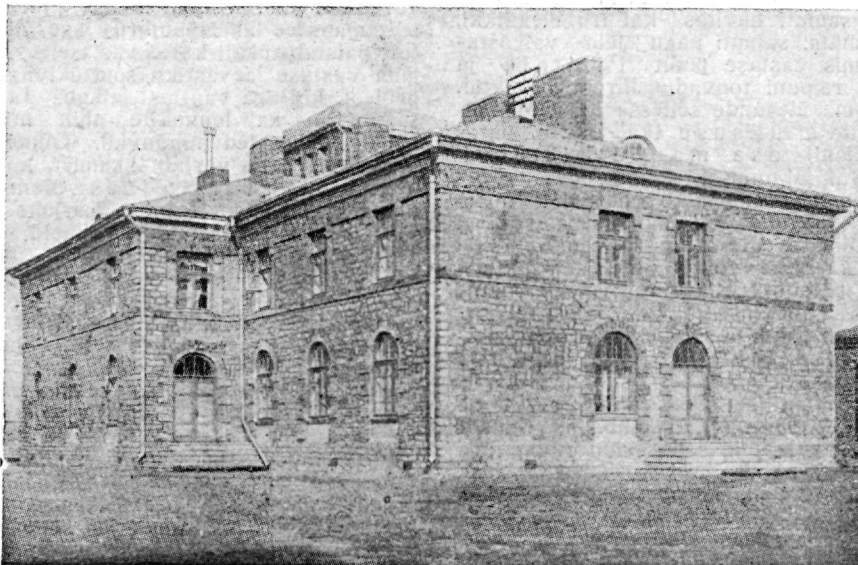
5. Ilmastik.

Praegu tõuseb päikene. Päeva ajal pataljoni liikumist võivad segada ja ühtlasi juhtida laevastiku suurtükiltulud vastase lennukid.

Märkus: Olukord oli suusõnal täiendatud ühe punktiga ja nimelt, et kõik lennukid, mis tegevusrajoonis õhus viibivad, on vastase omad.

Pataljoni ülema suusõnalised korraldused Russalka ausamba juures kokkuvõetult olid järgmised:

Pilte lennuväest.

Pilt nr. 1.

Käesoleva aasta sügisel meie lennuväe Tallinna aerodroomil valmib aerodroomi teenistuse hoone (pilt nr. 1). Ühes teenistuse hoone valminemisega ning tarviliste artiklite muretsemisega ja sisseseadete ehitamisega avanes võimalus seda aerodroomi elektrofitseerida öösiste lendude jaoks. Sellega meie lennuväe aerodroom Tallinnas võib vastu võtta ning ära saata lennukeid öösel, olles praegusel korral ainukene sellesarnane aerodroom Balti riikides. Öösiste lendude puhul valgustuse ja signalisatsiooni võrku juhitakse teenistuse hoone jaotuskilbi ruumist (pilt nr. 2). Siit lülitakse: dioptrilised helgiheitjad, kõrgete punktide signaaltuled, aerodroomi korrapidaja käsklussignaali tuled, välisvalgustuse tuled ja kõik teised vooluliinid.

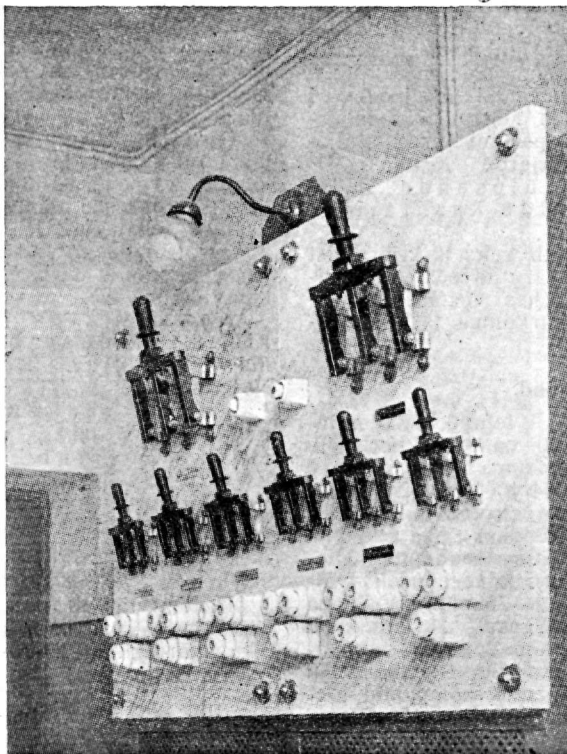
Startimiste ning maandumiste puhul

aerodroomi pinda valgustatakse ühe ehk kahe dioptrilise helgiheitjaga, millised asuvad platvormil erilise kioski ees (pilt nr. 3). Need helgiheitjad valgustavad umbes ühe

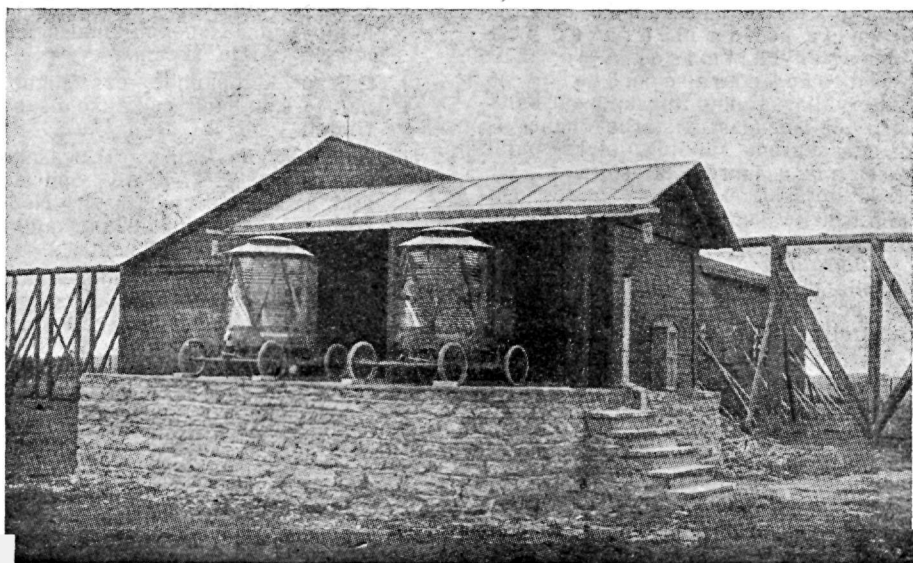
ruutkilomeetri suuruse maaala 180° all. Valgusjõud on sedavõrt suur, et pimedal ööl 500 mtr. kaugusel helgiheitjatest vabalt võib peenikest kirja lugeda.

Et elektrijaamas tekkiva rikke puhul mitte ilma valgustuse, jääda, maanduvaid lennukeid hädaohtu seades, on olemas aerodroomi valgustamise välikomplekt, milline koosneb autost, selle peal asuvast elektrijaamast ning ühest dioptrilisest helgiheitjast kaanepilt.

Suurematest uudistest meie lennuväe edasiarenemise alal tuleks nimetada veel uue aviotöökoja ühe osa (esimese bloki) valminemist ühes sisseseadega ja kesküttega (pilt nr. 5).

Pilt nr. 2.

Pilt nr. 3.

Pilt nr. 5.

- a) Soom.-autode rühmal kohe välja sõita Narva maanteed mööda, vallutada ja kaitsta Iru ülekäik kuni uue korralduse saamiseni.
- b) Lennuväe noorte kompaniil kaitsta pataljoni tiibliikumist ja vastasega kontakt luua, selleks:
- liikuda üldsuunas Narva maantee — Vabrik — Varem. — metsatukk, mis $\frac{1}{2}$ klm põhjapool 20,1 kuni jooneni 20,1—13,3, kus peatuda ja korraldusi oodata;
 - piirkonnad Vabrik juures üle jõe saata; Pool tundi hiljem (kell 0555), kui kompanii juba väljaastumisele asus, andis patül. talle veel uusi korraldusi:
- kompaniil peatuma jääda mitte joonel 20,1—13,3, vaid joone! 20,1 — metsatukk, mis 20,1 pool klm. põhjapool — metsatukk Lükatist $\frac{3}{4}$ klm. kagupool;
 - üks rühm + 6 jalgratturit väljasaata luurele suunas Pirita sild — metsatee, mis Piritalt viib üle 9,1 Nõmme talu juurde, kus kella 1030-ni peatama jääda ja kompaniiga liituda. Rühmal kindlaks teha vastase jõud, nende asetus ja liikumise suun. Side luua kompanii teiste osadega Lükati kohalt möödudes.
- c) korraldused sideks, sidumise punktile jne. Kas olid patüli korraldused ots-

tarbekohased antud ülesande esimese osa (s. o. välja jõuda määratud pealetungi ribasse) täitmiseks ja kasnad vastasid olukorra nõuetele?

Soom.-autode väljasaatmine ülesandega kaits-ta Iru ülekäiku oli isendast otstarbekohane. Ta oleks võinud aga varem sündida, oleks patül. ise varem Russalka juurde ettesõitnud, kus soom.-autod teda ootasid. Iru silla juures osutusi nüüd jalgratturite jagu ja soom.-auto rühm mõlemad ühe ja sellesama ülesandega, kuid kes kellele allus — ei olnud ära määratud. Soom.-autod seisivad siin umbes turd aega tegevuseta, sest et vastase celosi siin veel ei osutunud. Hiljem said nad patülilt käsu toetada ratsa rühma tegevust Iru - Pärnamäe tee suunas. Ka siin oleks neid otstarbekohasem olnud otsekohe ratsa rühma käsutusse anda.

Mis puutub ülesannete andmisesse Lennuväe noorte kompaniile, siis on siin rohkem patustatud. Temale anti ülesanne kaitses pataljoni tiibliikumist välja jõuda teatud joonele, kus peatama jääda, ja ühtlasi kästi temal kontakt luua vastasega. See ülesanne pole täpne. Kuni määratud jooneni liikudes kompanii vastasega kokku ei puutunud. Siin jäi ta peatuma umbes 1½ klm. rindel rühmadena laiali. Ees ratsa luure osad ja soom.-autod. Kuidas pidi see kompanii siis nüüd kontakti looma vastasega?

Üks rühm sellest kompaniist + 6 jalgratturit suuniti Russalka juurest üle Pirita silla luure ülesandega. Kõigepealt ei oleks seda rühma ja jalgrattureid nüüd ennem sinna kui naabri pataljoni (I/10) pealetungi ribasse tarvis olnud suunida. III ptl. tegevus rügemendi eelkaitse osana pidi lõppema pealetungi käsu kättesaamisel ja patülil oleks tarvis olnud nüüd selle peale mõelda, kuidas ette väljasaadetud III pataljoni osi oma pealetungi ribale koondada. Teiseks selle rühma ülesanne — kindlaks teha vaenlase jõud, asetused ja liikumise suun — käib kaugelt üle tema jõu. Kolmandaks kästakse sel rühmal kell 1030 peatuma jääda Nõmme talu juures ja liituda oma kompaniiga. Kuidas saab ta siis peatuma jäädes ja liitudes määratud kella ajal täita antud ülesannet? Ja see ülesanne jäigi täitmata.

Kell 0610 pataljon algab liikumist Russalka ausamba juurest mööda Narva maanteed kolonnis patüli isiklisel juhatusel, 500—600 mtr. pataljoni ees Lennuväe noorte kompanii (kolm. rühma, neljas läks üle Pirita), kes aerodroomi kohal piilkonnad liikumise suunas ette ja vasakule välja saadab. Varsti sõidab patül isiklikult ette, et maastiku üle pealetungi ribas ülevaadet saada ja käseb oma asetäitjal pataljoni tuua metsatukka Varem'i juures (vaata skeem). Vahepeal saab patül ratsarühma ülemalt teadaande, et vastasel umbes üks jalaväe kompanii ja üks rühm asuvad kaitsel Metsakasti-Haaviku joonel. Kokkupõrked vastase luure osadega (umbes 1 jalaväe rühm) on olnud Suureaugu t. rajoonis, kust vastane välja aetud. Rohkem teateid vastasest pole.

Kell 0845 annab patül. Varem'i juurde jõudnud 7., 8., 9. laskur-, auto-tank. div. õppejaosk. komp. ja raske klp. kompanii ülematele pealetungi käsud (suusõnal, tähtsamad punktid kirjutatakse kompülide poolt üles): kokkuvõttes on patüli korraldustes väljendatud otsus järgmine:

- a) pealöök vasaku tiivaga vaenlase rindele Haaviku-Pärnamäe;

- b) esijärgus liiguvad paremal 9. ja vasakul 7. kompaniid. Nende liikumise suunad ja vahejoon (vaata skeem);
- c) esijärgu kompaniide ees liigub Lennuväe noorte kompanii eelkaitse osana tervel ptl. rindel;
- d) teises järgus (ptl. varu), vasaku tiiva järel liiguvad 8. ja A.-T. div. õppejaosk. kompaniid 8. kompüli juhatusel. Neil kella 1015 koonduda Saare talu metsatukka. Liikumise suun (vaata skeem);
- e) r. klp. kompaniist ä üks rühm Lennuväe noorte ja 7. kompülide käsutusse. Ülejäänud 4 rühma moodustavad kaks r. klp. patareid ä kaks rühma. Need asetada kell 0915 üks Suureaugu, teine Esko rajooni, ülesandega toetada esijärgu komp. pealetungi.

Esijärgu komp. jõudmisel Huntangu — Muuga joonele asetada parempoolne patareid Huntangu rajooni. Esijärgu kompaniide jõudmisel joonele Aiaotsa — Lepiku t. — Saare t. — Nõmme t. visata parempoolne patareid Jäätma t. rajooni ja vasakpoolne Saare t. piirkonda. Parempoolsel patareil ühe rühmaga rünnaku lähtealuselt toetada 9. komp. rünnakut Metsakasti t. suunas ja teise rühmaga 7. komp. rünnakut Pärnamäe ja 22,95 suunas. (R. klp. komp. jaotus ja ülesanded on võetud patüli käsust, mis ta hiljem kirjalikult fikseeris).

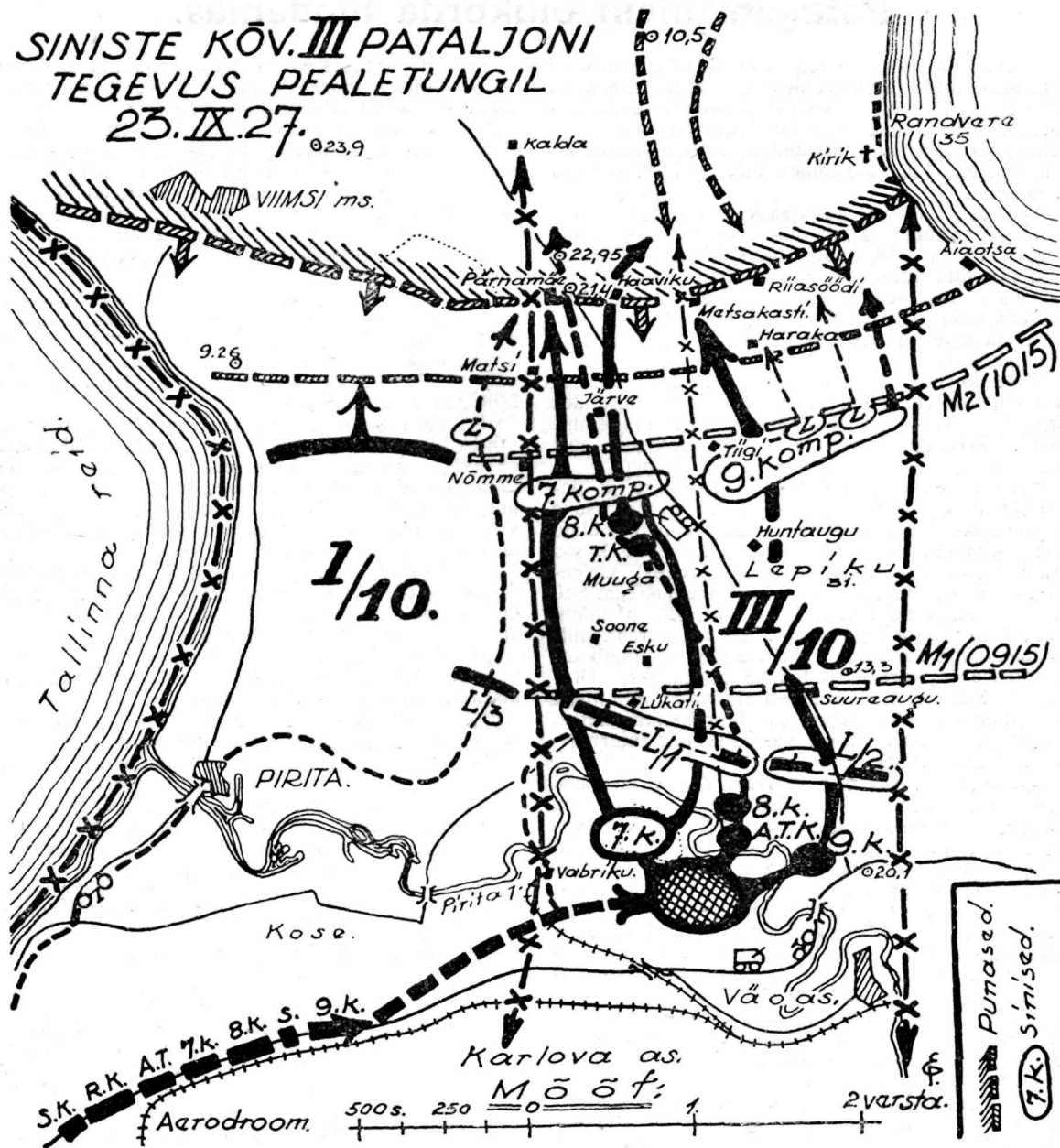
- f) märgid ja nendest möödumiseks määratud kellaajad — (vaata skeem);
- g) korraldused laskemoona, side, sanitaar-jne. jne. alal.

Mis puutub pealöögi suuna jõudude jaotusse, vahejoone ja märkide kindlaks määramisse, siis oli siin üldiselt õieti ja otstarbekohaselt talitatud, väljaarvatud mõned pisemad patustused märkide kellaegades jne.

Ebakohaseks kujunes aga Lennuväe noorte komp. määramine esijärgu kompaniide ette eelkaitse osana. See komp. pataljoni rindele väikes-te osadena laialipaisatuna ei jõudnud küllalt kiirelt edasi (juhtimine raskendatud), jäi esijärgu kompaniidele jalgu, läks nende eelosadega segi ja sellega sünnitas palju segadusi ja arusaamatusi. Otstarbekohasem oleks olnud esijärgu kompaniid lasta üle minna Lennuväe noorte kompaniist joonel, kus ta peatus ja siis teda varru koondada pataljoni lahtise tiiva taha.

Raskelt patustati r. klp. kasutamises, neile ülesannete määramises ja nende ülesannete läbiviimises. Juba pataljoni hargnemisel kompaniidena, vastase suurtükiväe mõjuvule piirkonda jõudes, veel selgitamata olukorras patül. püüab r. k. täpseid ülesandeid, isegi asukohti ja hüppeid kaugele ette, kuni rünnaku toetamise ni, äramäärata ilma et selleks mingisugust tarvidust oleks olnud. Ja sarnane korraldus ei jäta karistamata korraldajat. Juba pataljoni hargnemisel kaovad kõik r. k. patüli käsutusest. Kui kallaletungi alguseks olukorra selgides patülil oma tule varuga tarvis mõjutada pealöögi suuna, siis on r. k. rühmad pealetungi ribas laiali ja raske nende tuld koondada kõige tarvilikumasse kohta. Pealegi kinnise maastiku ja lühikeste tulistamisalade tõttu on r. k. raske leida positsioone, kust lähenemisel toetada saaks esijärgu kompaniisid. Paremaid asukohti otsides nad jäid kaugemale maha, kaotasid igasuguse side nende ees liikuvate osadega ja lõpuks olid sunnitud pingutusi tegema, liikumiseks raskel maastikul, lihtsalt

**SINISTE KÕV. III PATALJONI
TEGEVUS PEALLETUNGIL
23. IX. 27.**

selleks, et ees liikuvate sadade kuidagi moodi järele jõuda. Nende toetamisest aga, kuni kallal-
tungi alguseni, ei võinud juttugi olla. Ka ei küsi-
nud patül, r. k. kompüli arvamist kuulipildujate
kasutamise kohta ja viimane ise ei esinenud oma
ettepanekuga. R. k. kompül ise pealetungil osu-
tus ühe r. k. patarei ülemana ja r. k. kompanii
ülema funktsioonid r. k. tegevuse koordineeri-
mise alal jäid teostamata.

Lähenedamise kestvusel patül sai ratsa rühmalt
võrdlemisi täpseid teateid vastase asetuse, jõe-

duae ja tiibade üle, mis talle võimaldasid kallale-
tungi alguseks oma varude suunimise soovita-
vasse kohta. Lähenedamisel ja kallal-
tungil tuli ette osade segimine kuid ja suunade kaotamisi,
mis osalt olid tingitud kinnisest maastikust.

Tegelikus olukorras, tõsise vastasega kokku-
puutumisel olles oleks siiski olnud palju eeldusi
selleks, et III ptl. oma ülesande täidab, kuid visi-
tisti oleks see nõudnud temalt võrdlemisi suuri
ohvreid.

O. J—n.

Pataljoni ülem olukorda hindamas.

Olukord on sõjalise tegevuse aluseid. Olukord oma elementide ja iseäraldustega on see tagapind, millele juht toetab oma otsuse ja korraldused. Olukorrast arusaamine määrab tegevuse iseloomu. Sellest ka mõistetav nõudmine, et iga kaitsevälane tunneks oma ülesannet, mis on olulisem osa olukorrast.

Juhi ees seisavad kaks rasket ülesannet. Tema peab ise oskama ja suutma tungida olukorrasse niivõrt, et ta võiks teda õieti hinnata, tabades kõrgema juhi ideed, ja võiks võtta õige otsuse. Teiseks — juht peab oskama olukorda edasi anda, seletada oma alluvatele noorematele juhtidele nende arenemise ja arusaamise kohaselt selgelt ja arusaadavalt.

Pole kerge ülesanne tabada ideed, mis kõrgem juht on väljendand oma otsuses ja ülesandes üksusele. Tarvineb juhtidel üksteise mõtlemise viiside põhjalik mõistmine, ühine doktriin, mis saavutub aga alles kestva koostöö viljana.

Oma lühikese ja kokkusurutud otsuse ja pataljoniidele antavate ülesannete illustreerimiseks ja paremaks tõlgitsemiseks annab rügemendi ülem oma käsus rea andmeid. Sellena esinevad käsus antud teated vaenlasest ja oma vägedest, kõrgemates järkudes luurekokkuvõtted järeldustega. See on materjal, mille põhjal alluv juht, siin pataljoni ülem, loob omale kujutuse sellest olukorrast, milles tema oma üksusega peab tegutsema, tingib tema otsuse ja korraldused selle täitmiseks. Olukord pole püsiv, tema muutub alaliselt. Muutused avaldatakse teadaannetes ja luurekokkuvõtetes, selleks on nõuetav alaline vastastikkune informatsioon juhtide vahel.

Kui on juhil raske olukorrast õigeid järeldusi teha, siis kergem pole ka edasianda olukorda oma alluvatele vajalise selguse, kujukuse ja käskivusega. Siin peab juht, käesoleval korral pataljoni ülem, tundma hästi omi alluvaid ja teadma, kuidas ta kellelegi olukorda peab seletama, et tema ideed õieti tabataks. Pataljoni ülem on siin paremas seisukorras kui temast kõrgemal asuvad juhid — temal on võimalus oma alluvaid juhte kokku kutuda, neile olukorda suusõnal edasi anda ja tarbekorral, arvestades alluvate individuaalsete omaduste ja olukorra iseäraldustega, laskuda üksikasjalistesse seletustesse ja samasel ka kontrollida kuivõrt temast on aru saadud. Kõrgemal juhil on harilikult rohkem andmeid olukorrast üldjoontes ja see võimaldab temal teha ka õigemaid järeldusi. Ka sel korral, kui olukorda kujundavad andmed tulevad alt ülesse, on kõrgem juht paremas seisukorras, omades üldise ülevaate olukorrast, ja võib teha tarbekohasemaid järeldusi. Seepärast on nooremad juhid õigustatud vanemalt juhilt saama üksikasjalisemat ja läbiseeditud olukorda ühes tõenäoliste järelduste alla kriipsutusega.

Olukord on ühest küljest tegevuse aluseks, kuid samal ajal omab ka tema edasi andmise, seletamise viis tähtsuse. Seletamine esineb moraalse tegurina. Lahingus jälgitakse juhi tegevust piinliku tähelepanelikkusega, iga tema sõna ja liigutust analüüsitakse ja tehakse nendest vastavaid järeldusi olukorra arvel. Valvatakse juhi psühholoogia — nagu baromeetri järele. Juhi olukorra seletamine, tema toon ja meeoleolu seal juures annavad alluvatele palju ainet olukorra psühholoogilise külje hindamiseks. Juhi rahulikkus, kindlus, närvilikkus — kõik need pannakse tähele, nad kanduvad alluvatele edasi ja avaldavad mõju olukorra hindamises ja alluvate tegevuses. Selle teguriga

peab juht arvestama ja teda kasutada oskama. Suusõnaline olukorra seletamine asetab nooremad juhid seega väga soodsasse seisukorda. Neil on võimalus seda tähtsat psühholoogilist momenti täies ulatuses kasutada. Teisest küljest ka kohustus suurem — juht peab piinlikult valima sõnu ja tooni. Juht peab oskama ka kõige raskemat olukorda edasi anda sarnasel kujul, et alluvatel selles paistaksid lootuse ja julgustuse kiired, mis lahingus on kirjeldamata väärtuslikuks moraalseks toeks.

Minul oli hiljuti meeldiv võimalus viibida ühe rügemendi pataljoni vahelistel taktikalistel õppustel. Korraldajate lahel loal kasutan õppuste andmeid ja tulemusi, et kergitada tähelepanu pinna le pataljoni ülema olukorra hindamist kõigi oma ülitähtsuse ja raskustega.

Pataljon kaasaja sõjaväes on küllalt suur ja tähtis üksus. Pataljonis ja temast kõrgemal annab ennast tunda juba juhtimise raskus, nagu see on väljendunud kõigil meie manöövritel. Samal ajal pole leidnud selle tähtsa üksuse ja tema juhi tegevus seni tarvilist tähelepanu manöövrite arutustel ja veel vähem „Sõduri“ veergudel.

Ülaltähendatud rügemendi õppuste arutus tõendas, et pataljoni ja temast väiksemate üksuste tegevuse põhjalik arutamine väga palju huvitavat ja tähelepanu vääriivat võib pakkuda.

Olgu tähendatud, et olen kaugel anda eeskujuga, vaid avaldan ainult oma arvamisi. Pole ka eesmärgiks teha kellelegi etteheiteid.

Esitan väljavõtetena rügemendi ülema käskude need osad, milles sisaldasid andmed pataljoni ülema olukorra mõistmiseks ja hindamiseks. Samal ajal toon pataljoni ülema käsust olukorra hinnangut, otsust ja alluvatele olukorra edasiandmist väljendavad osad. Olgu tähendatud, et pataljoni ülem andis oma käsu suusõnaliselt, kuid see kirjutati tema adjudandilt üles.

Käesolev juhus on väga kujukas huvitavate ja tegelikkusele väga sarnanevate olukordade ja tegevusega.

Vaatlen eraldi kaitset ja pealetungi.

I. Kaitset.

„Üldolukord: Vaenlane pani 10. diviisi pealetungi Vösu—Kadrina—Väike—Maarja joonel seisma. 10. diviisi koondab jõude ja kavatseb 23. sept. vara hommikul jätkata pealetungi Tallinna vallutamiseks.

Eriolukord: Rindelt pealetungivate jõude toetuseks ja kabuhirmu sünnitamiseks vaenlase seljataguses otsustas vägede juhatus ööl vastu 23. sept. saata maale dessanti. Selleks saabus 23. sept. kell 0200 Lahesaare juure laevastik, mis umbes 1 klm. saarest idapoolse ankrusse jäädes kohe mehi hakkas paatidel maale saatma.“

Operatiivkäsk nr. 18.....

(kaart 1:25000) 23. sept. kell 0130.

1.
2. „Dessant-rügemendi ülesanne — maanduda Kivistiku talu rajoonis ja veel täna vallutada Pirita jõe lõuna kallas Pirita ja Vao as. vahelises ribas. Uute jõudude päralt jõudmisel jätkata pealetungi Tallinna vallutamiseks.“

3.
b) „Esimeses ja teises järjekorras maandunud kompaniidel kella 0600 võtta oma alla Viimsi m. — Pärnamäe talu — Haaviku talu — Randvere kr.

joon. Organiseerida sellel joonel vastupanu positsioon dessandi maandumise kaitseks ja võimaliku siniste pealetungi tagasilöömiseks. „Julgestus positsioon organiseerida joonel...“

Nende andmete põhjal olukorrast annab pataljoni ülem käsud, millest vastavad väljavõtted esitan.

Nr. 1 kell 0235.

Luurpatrulli ülemale.

(koosseis: üks laskurrühm ja 2 jalgratturit).

Vaenlane asub kaitsele Võsu — Viitna — Kadrina — Väike-Maarja — Emmumäe joonel. Muid teateid pole.“

„Patrulli ülesanne — kindlaks teha ja tagasi tõrjuda vaenlase eelosad ja kaitsta ülekäiku Iru silla juures, et võimaldada pataljonil kaitsele asumist.“

Luurpatrullil jääda püsima kella 0600 Iru sillale. Siis taanduda Lepiku külla, kus oodata korraldusi.“

Kell 0250.

I. pataljoni üksuste ülematele.

(pataljon sõjajaegses koosseisus).

„Vaenlane asub Tallinnas. Rohkem teateid temast pole.“

„Rügemendi ülesanne: kella 0600 oma alla võtta peavastupanu positsioonina I. ja II. pataljonidega Viimsi m. — Pärnamäe t. — Randvere kr. joon.“

„Pataljoni ülesanne: asuda kella 0600 kaitsele joonele Pärnamäe t. — Randvere kr. joon.“ „Otsustan asuda aktiivsele kaitsele.“

„Positsioonid peavad sissevõetud olema kella 0600.“

Üldolukorrast selgub, et rügemendi ülesanne on vaenlasele ootamatult maanduda rinde sügavasse seljatagusesse, vaevalt päeva teekonna kaugusel tema pealinnast, sünnitada kabuhirmu ja sellega toetada peajõudude edasijõudmist tarduma lõõnud rindelt Võsu — Kadrina joonel. Abinõu õnnelikult valitud. Dessandi seisukord aga väga hädasohtlik. Maandumine öösel, maastik võõras, pole mingisuguseid andmeid vaenlase jõududest ja tema võimalikust tegevusest. Kuid võib oletada, et esimesel silmapilgul suuri jõudusid maandumise takistamiseks ei või olla ja dessandi rannale peasemine on enam kui kindel. Aga vaevalt jõuab laevastik Lahesaares, kui juba ka pealinn sellest teade saabub. Hädahoju suurus sunnib ka väärsid vastuabinõusid kasutama. Pealinn pole jõududest tühi: küllap dessandi võimalusega on sealgi arvestatud, sisekord nõuab kaitset ja on olemas õppe- ja tagavara üksused. Neid jätkub dessandile tõsise jõu vastupanemiseks. Raskuspunkt peitub ainult selles, millal jõuavad vaenlase osad kohale ja kui võrd nad siis enam dessandile on hädasohtlikud. Peab oletama, et pealinnas, kus üle 1000 kerge auto, on küllalt kiirtransport abinõusid dessandi likvideerimiseks tarvivate jõudude kiireks kohaletoimetamiseks. Küllap vaenlane oma pealinna hindab ja oskab teda ka väärikselt kaitsta.

Dessant rügement peab hoolitseta kõigepealt maandumise kindlustamise eest. Selleks peab tema püüdma enne vaenlase kohale jõudmist oma alla võtta tarvilise platsid, seda kaitstes soodsalt joonel. Seda ka rügemendi ülem teeb, asetades pataljonid kohe maale jõudes Viimsi — Pärnamäe — Randvere joonele kaitseks ja seadides omale ülesandeks veel samal päeval vallutada Pirita jõe joon ja uute jõudude kohale jõudes jätkata pealetungi Tallinnale.

Rügemendi ülem hindab olukorda õieti, talitab kiirelt, kindlustab dessandi lõppeviimise ja läheneb Tallinnale küllalise ettevaatusega.

Rügemendi ülema andmed olukorrast pataljonide ülematele on küllalised aluseiks nende õigele olukorra hinnangule, tarbekohastele otsustele ja korraldustele. Meie oludes on pataljoni ülem harilikult kogenenud juht, kes ei vaja detaile olukorrast omale ettekujutuse loomiseks. Pealegi arvan, laeval sõites olivad rügemendi ülemal nõupidamised ja suusõnalised selgitamised olukorrast oma pataljonide ülematega. See muidugi tegelik olukorras, aga ka siin õppeolukorras ei kukkunud pataljon taevast kohale.

Tegelikult kujunes aga asi teistsugusena.

Kõigepealt ei süvene pataljoni ülem olukorrasse. Olukorra selgitamisega viib tema kompaniide ülemaid hoopis eksiteele. Võrreldagu siin ülesannet rügemendi ülema operatiiv käsus ja pataljoni ülema käsus. Ühel pool — vallutada veel täna Pirita jõe lõuna kallas ja uute jõudude kohale jõudmisel jätkata pealetungi Tallinna vallutamiseks. Teisal — kella 0600 oma alla võtta Viimsi — Pärnamäe joon, mis on ainult tähtsusetu osa kogu ülesandest, tema esimene etapp ja seegi ainult kahele pataljonile antud. Seega oli olukord kompaniide ja luurpatrulli ülematele poolik, selgusetu. Ebatäpsuste ärahooidmiseks on kombeks kujunenud, et kõrgema järgu ülesanne alluva järgu käsus antakse edasi muutmata kujul; siin oleks pidanud pataljoni ülem vastava osa rügemendi ülema operatiiv käsust lihtsalt kopeerima.

Olukorra selgitamine luurpatrulli ülemale pole õige. Rühma ülemale ei ütle see peaaegu mitte midagi, mis sünnib diviiside vahel Võsu — Kadrina joonel. Oleksin annud temale lühikese ülevaate elpooltoodud arutusele vaenlase pealinnast sarnaneva mõttekäiguga, selle külje all dessandi maale saatmisest ja seda kõike tema arenemise astmele vastava täpsusega ja väljendusega. Sellega oleks pataljoni ülem patrulli ülemale maalinud kujuka ja selge pildi hädahojust, patrullile antud ülesande tähtsusest ja raskusest. Patrulli ülemal, noorel ohvitseril, vaevalt enesel kujunes sarnane pilt küllalises selguses. Vaevalt tuli tema sellele, et tema luurpatrull iga silmapilk võib osutada ootamatute üllatuste ja raskuste ees vaenlase ratsaväe, soomusmasinade ja n. e. näol. Sama luurpatrulli ülem, omades õige kujutuse olukorrast, oleks tegutsenud lahtiste silmadega, teadlikult ja tema töö tulemused oleksid olnud olukorrale kasulikud.

Pataljoni ülem luurpatrulli määrates ja temale ülesannet andes, ei hinnanud ise olukorda tarvilise tõsidusega. Vaevalt jõudis üks laskurrühm täita ülesannet, nagu seda oli pataljoni kaitsele asumise tagamine. Pataljoni jõud olid piiratud, tal puudusid sarnasele luurpatrullile selgroona hädatarvilised soomusmasinad ja suurtükid. Oleksin temale siiski kaasa annud raskeid kuulipildujaid. Vaenlasest ettejõudmiseks Pirita jõe ülekäikude vallutamiseks oleksin luurpatrulli kiiremaks liikumiseks asetanud kütühobustele (see õppeolukorras polnud muidugi võimalik, kuid tegelik olukorras küll ja tingimatult).

Kui pataljoni ülem oli arvamisel, et luurpatrull jõuab vallutada Pirita jõe ülekäigud enne vaenlast, siis oleks tema pidanud ka nõudma, et luurpatrull neid oma käes hoiaks ja taanduks seal ainult surve all. Ei milgil tingimisel aga mitte vabatahtliselt, nagu seda pataljoni ülem käskis. Rügemendi ülesanne oli ju veel samal päeval pea-

letungida, pidi kujunema kohtamislahing ja siin oleks loomulik olnud haarata enne vaenlast oma kätte esemeid, mis võiksid hõlbustada pealetungi. Rügemendi ülem ei nõudnud seda, kuid pataljoni ülem oleks pidanud seda ise taipama, sest ei kellelgi teisel kui temal omal oli tarvis samal päeval forsseerida Piritä jõe. Põhjuseks oli olukorrasse mitte süvenemine.

Iga luure olulisem ülesanne on muretseda andmeid vaenlasest, leida vaenlast üles ja mida varem see temal õnnestub, seda parem. Oli tähtis kiiremalt ja kaugemale vaenlasele vastu jõuda, et alata tema tundma õppimist ja rohkem takistusi temale edasilükkumises sünnitada. Polnud õige, et pataljoni ülem käskis luurpatrullil lahkuda Piritä jõe joonelt ilma vaenlasega kontakti loomata. Oli patrull kord jõudnud Piritä jõe joonele, siis oleks pidanud tema seal ka loomulikult vaenlase ära ootama, muidugi juhul kui tema edasilükkumine polnud ette nähtud, ja siis, tarbekorral, kuid seal juures hoides kontakti kogu aeg alal. Talitades sarnaselt, oleks luurpatrull takistanud vaenlase edasilükkumist ja alalise valve ja vaatluse teel oleks kogunud väärtuslisi andmeid juhtidele olukorra selgitamiseks.

Samasuguseid väärtusi sisaldas olukorra hindamine kompaniide ülematele. „Vaenlane asub Tallinnas“ — see ütleb liiga vähe. Puudulik süvenemine olukorrasse andis ennast kohe täies ulatuses edasi kõigile alluvatele. Esijärgu kompaniide ülemad ei rutanud kompaniide juure, jäid sootuks maha ja pataljoni ülem pidi nende asetäitjatele olukorra uuesti seletama. Muidugi, aja nappusel sündis see väga lühidalt. Järeldused ei lasknud ennast kaua oodata — laskurid ei teadnud kus vaenlane, mis teha. Ükskõiksus halvas kogu pataljoni toimingu, nõnda et vaenlase ratsaluure suurema vaevata murdis pataljoni julgestus ja peapositionid peasuunas läbi.

Luurpatrull, sattudes kokku vaenlase tugeva ratsaluurega, mida toetasid soomusautod, muutus teguvõimetuks ja vahekohtunik eemaldas tema tegevusest Lepiku küla juures. Pataljoni ülem sai vastava teate, kuid ei reageerinud sellele, kaotades vaenlasega kontakti — järelikult ei pidanud tema olukorda küllalt tõsiseks. Pataljoni ülem jättis kompaniid luure katkemisest informeerimata. Kompaniid võisid kindlal arvamisel olla, et luure, kelle ülesandeks kaitsta pataljoni positionile asumist, veel nende eel tegutseb, millega seletatav ka laskurite soovida jättev valvsus.

Eelpool püüdsin näidata, kuidas pataljoni ülema mitte süvenemine rügemendi ülema käsusse ja

selle järeldusel tema ebaõige tõlgitsemine kujundasid sootu teistsuguse olukorra aluseks tema otsusele ja korraldustele.

Peatudes ülesande juures pataljonile, pean konstateerima sama. Pataljoni ülem saab oma ülesandest aru — „asuda kella 0600 kaitsele Pärnamäe — Randvere joonele.“ Rügemendi ülem aga nõuab veel — „organiseerida sellel joonel vastupanu positsioon dessandi maandumise kaitseks ja võimaliku vaenlase pealetungi tagasi löömiseks. Julgestus positsioon organiseerida...“

Käsus on märkimata, kas kompaniid kella 0600 peavad kaitsejoonel olema lahing- või võitlusvalmis. Komp. ülemad arvestasid halvemaga ja hoidsid kompaniid kogu aeg võitlusvalmistena. Kell 0600 polnud veel mingisuguseid andmeid vaenlasest, ega polnud põhjust olla võitlusvalmistena kõigil laskuritel. Võitlusvalmina positsioonil seismine on väsitav ja kui sarnane olukord ilma tarvituseta kestab kaua, siis vajalikeks momentideks langeb valvurite tähelepanu. Kujukaks näiteks oli käesolev juhus, kus paar tundi hiljem ilmuv vaenlane ratsaluure puhul juba puudus valvsus ja vaenlane saavutas edu.

Sama aega, mis laskurid kulutasid tulutult võitlusvalmistena lamades, oleks võinud ja pidanud kasutama positsioonide organiseerimiseks. Seda nõudis rügemendi ülema käsk ja aega oli selleks. Luure pidi ja võis küllalt õigel ajal hoia-tada hädaohust vaenlase näol. Hiljem ka selgus, et vaenlane ilmus alles 4–5 tunni pärast. Kompaniide ülemad nähtavasti tõlgitsesid antud olukorda sarnasena, kus iga silmapilk pidi oldama valmis vaenlast vastuvõtma ja ei liigutanud seisukohtade parandamiseks sõrmegi, jättes isegi kaugused mõetmata, laske- ja vaatlusalad korraldamata. Vaenlase rünnakule tulles 6 tunni pärast oli positsioon organiseerimata, nõrk ja vaenlane murdis tema kerge vaevaga läbi.

Kokkuvõetult — pataljoni ülem ei süvenenud olukorrasse tarviliselt, andis selle oma alluvatele edasi selgitamatult, deshiffreerimatult, tema äärmist tõsidust ja hädaohtlikkust esile nihutamatu. Selle järeldused peegeldusid kogu positsiooni toimingu, kutsudes esile loiusi ja ükskõiksuse. Tegelikult olukorras vaevalt oleks pataljon täitnud temale rügemendi ülemalt usaldatud ülesande ja seda mitte jõudude puudusel ega ka muil põhjustel, kui ainult olukorrasse süvenemata ja pataljoni ebaõigesse õhkkonda asetamise järeldusel.

M.

Erikursused kaitseväe gaasiasjanduse instruktorite ettevalmistamiseks.

Kursuste avamise puhul.

Sõjainistri käsukirja s. a. nr. 407 põhjal avati 10. oktoobril Sv. Ühendatud Õppeasutuste juures esimesed erikursused väeosade ja asutuste gaasiasjanduse instruktorite ettevalmistamiseks.

Kell 10 ilmusid kuulajaskond ja õppejõud täies koosseisus, keda kursuste juhataja poolt kell 11 Õppeasutuste ülemale

esitati. Õppeasutuste ülem, kolonel Jonson pidas lühikese sissejuhatava kõne, toonitades sõjaasjanduse evolutsioneerumist ja sõja-gaasiasjanduse tähtsust ning soovis head kursuste kordaminekut. Sellele järgnesid kursuste juhataja, inseneriväe inspektori kol. V. Riiberigi sissejuhatavad sõnad:

Sõja mürk-gaase võeti tarvitusele suuremas ulatuses esimest korda Ilmasõjas. Uus relv, võib olla, jättis suurendatud mulje, mis oli põhjuseks, et sõjast osavõtnud suurriigid, väljaarvatud Saksa- ja Venemaa, astusid kokku Washingtoni konverentsile, kus otsuseks tegid 7. I 1922. a. ära keelata sõjaliseks otstarbeks mürk-gaaside valmistamise ja nende tarvitamise tulevikusõjas. Riigid, kelle esitajate poolt Washingtoni protokoll alla kirjutati, olid: Põhja-Ameerika Ühisriigid, Inglismaa, Prantsusmaa, Jaapan ja Itaalia.

Võib olla, et esialgul ka loobuti sõjagaaside valmistamisest ja eriliste gaasikaitse abinõude soetamisest, kuid hiljem selgus, et just Washingtoni konverentsi protokollile allakirjutanud riigid algasid erilisi gaasikaitse abinõusid soetama ja sõjaväge gaasikaitse alal välja õpetama.

Andmeid ei ole, et gaasivalmistamise alal eksperimendid kestavad, kuid arvata võib, et kestavad. See ala hoitakse saladuses. Peale Ilmasõda ja eriti peale Washingtoni konverentsi, rida sõjateadlasi avaldasid oma arvamisi mürgiliste gaaside tarvitamise kohta sõjapidamises. Osa sõjateadlasi tõendasid, et mürgilised gaasid ei olevat jõedam tappeabinõu kui lõhkeained — suurtükiväe mürsud, püssikuulid jne., vaid koguni humaansamad.

Olgu kuidas on, meie näeme, et igas sõjaväes tehakse ettevalmistusi ja peetakse õppusi gaasikaitse alal. Sellest loogiline järeldus: „oht on olemas, muidu poleks vaja kaitseabinõusid“.

Uurides keemiliselt gaasimaskesid ja vaadeldes muid gaasikaitse abinõusid, saame selge pildi ka nendest gaasidest, mida saab tarvitama tulevane vaenlane. Võib konstateerida, et aja kestvusel peale Ilmasõda gaaside valmistamise alal ei ole märgata tolleaegsete saavutuste ületamist mõjuvamate gaaside leidmises, kui need, mis Ilmasõja lõpul tarvitusel olid. Yperiit ja fosgeen domineerivad veel praegu. See näitab, et gaasivalmistamise alal on jõutud teatud kindlasse ajajärku.

Meie idanaaber ei loe enesele kohustavaks mingisuguseid rahvusvahelisi seaduseid, ei ole ka alla kirjutanud Washingtoni protokollile.

Tema sõjakirjandusest näeme, et sõjagaaside valmistamisele ja gaasi-sõjapidamise viisidele on pööratud eriline tähelepanu. On ellu kutsutud asutused „Aviohim“ ja „Dobrohim“, millede eesmärk on sõjagaaside soetamine ja sõja gaasiasjanduse levitamine. Olgugi, et praegu Vene-

maal propaganda otstarbel mõnigi asi liig suureks puhutakse, peame oletama, et midagi sellel alal ikka tehakse.

Eelpool toodud olukord paneb meie peale kohuse valmis olla võimaliku gaaside tarvitamise puhul meie vaenlase poolt, kui peaks meie vabariik kistama sõjakeerisesse. Minul on andmed, et vabariik ei saa tarvitusele võtma mürkgaase esimesena. Saab meie vaenlane tarvitama mürkgaase — ei või vastamata jätta samaga. Missuguseid sõja mürkgaase saame tarvitama sel juhusel, on väga huvitav küsimus, kuid arusaadavalt jään teile vastuse võlgu. Selleks, et meie sõjaväes gaasikaitset nõuetavasse kõrgusesse tõsta, teostada gaasikaitset lahingväljal ja rahu-aegse sõjaväe ettevalmistamisel, peavad meil olema erilise ettevalmistuse saanud instruktorid ja nende ettevalmistamiseks ongi ellu kutsutud käesolev kursus.

Juba mõnda aastat on tuntud vajadust sõja gaasiasjanduse instruktorite järele. Nende ettevalmistamine viibis selle tõttu, et vastavaid kursuseid polnud võimalik avada,

1) sellepärast, et ei olnud selgunud stabiilsus gaaside valmistamise alal,

2) ükski riik ei luba enda sõja gaasiasjandusega võera riigi esitajatel tutvuneda; ka sõbra eest varjatakse. Individuaal gaasikaitse alal on vastutulelikkust üles näidanud ainult Prantsusmaa, millist on ka kasutatud.

3) Saadud raamatute, abinõude ja mõnede andmete järele oli vaja kokku seada kava, isenda jõul selgusele jõuda. Uurimised nõudsid palju aega,

4) korraldada eelkursus kaitseväelaste programmi kindlaksmääramiseks gaasikaitse alal,

5) soetada vastavad abinõud,

6) leida vastavad õppejõud, kes enda peale võtaks raske kohustuse kursuseid juhatada,

7) leida ruumid, sisseseade jne.

Kõik see näitab, et vaja oli palju tööd teha, enne kui kursuseid võis avada. Vahepeal kasutasime Läti kogemusi sellel alal.

Sõmini ksk. on öeldud, et kursus korraldatakse „Gaasiasjanduse instruktorite ettevalmistamiseks“. Luban enesele detailsemalt defineerida neid ülesandeid, mida instruktoritel tulevikus tuleb täita. Need on:

a) gaasimaskide käsitlemine rivi- ja lahingdrillis,

b) laskmine maskides,

- d) gaasitamine gaasikambris,
- e) gaaside tundmine,
- f) gaaside neutraliseerimine,
- g) meteoroloogiliste andmete muretsemise oskus,
- h) gaasialarmi korraldamine,
- i) gaasisõjapidamise viiside tundmine (taktikaline külg).

Nii siis peaarõhk on pandud gaasikaitse peale. Gaasi sõjapidamise viisidega tutvustatakse kuulajaskonda niivõrt, kui see seotud gaasikaitsega, andes näpunäiteid võimalikkude gaaside tarvitamiseks, kui selleks peaks vajadus olema, nagu juba eelpool tähendatud.

Neid eelpooltoodud alasid kavatseb kursuse juhatus põhjalikult läbi võtta, jättes kõrvale suureulatuslise programmi, mille kiire sooritamine häid tagajärgi ei annaks. Kaaludes küsimust ettekantavate ainete arvu kohta, piirdus juhatus vajalikkusega, kuid ulatuses, et kursuse lõpetaja võiks väeosasse ilmudes kompetentselt väljaõppe alal tegutseda. Selle tõttu ka praktiliste tööde ja harjutuste rohkus.

Instruktor peab ise omama oskusi ja hobeduse, et ta alati teotseks paremini kui õpilane, mida võib saavutada ainult kestvate harjutustega.

Kursuste lõpul on katsed:

- 1) Kirjalik töö teoreetilises osas.
- 2) Praktilised võistlused — rividrill, rännak jne.

3) Ülesannete lahendamine välioludes. Et kursuste lõpetajad gaasiasjanduse instruktorite nimetuse omavad, on katsed valjud. Vaade, et üks aine on tähtsam kui teine, heidetakse kõrvale. Tähtsad on kõik kursustel käsitatavad ained.

Soovin kursusele head kordaminekut ja loodan, et lektorid kõik teevad, et kuulajaskonda eesmärgile viia. Peaks aga kellelgi midagi arusaamatuks jääma, palun pöörata õppejõudude poole peale tunni lõpu lehekesele, millel tähend. küsija nimi ja küsimused. Lektorid on hea meelega valmis täiendavaid seletusi andma ja kui tarvis, määratakse küsimuse iseloomule vastavalt üldine lisa laboratooriumi töös.

—g.

Ametlikke teateid.

Sõjaministri käsukiri Nr. 435.

Tallinnas, 10. oktoobril 1927. a.

(Sõjaprokuratuur.)

Minule esitatud juurdlustest selgub, et Varustusvalitsuse intendantuuri osakonna kraamilao ülema k. t. sõjaväe ametnik August Reigas ja voorijaoskonna asjaajaja sõjaaegne ametnik Aleksander Ahve, kes olid a.-s. „Unionilt“ Varustusvalitsuse poolt tellitud nahakauba ja saabaste vastuvõtmise komisjoni määratud, esimene komisjoni esimeheks ja teine — liikmeks, olid 26. septembril s. a. restoraanis „Kuld Lõvi“ osa võtnud joomingust ühes a.-s. „Unioni“ esindajatega ja viimaste kulul. Joomingust võttis osa ka riigikontrolli poolt eelnimetatud komisjoni esindajaks määratud Riigikontrolli sv. osakonna vanem revidendi abi Kivi.

Juurdlustest on näha, et sõjaaegne ametnik Ahve ka enne, olles määratud „R. Kaltenbergilt ja Co.“ Varustusvalitsuse poolt tellitud nahakauba vastuvõtmise komisjoni liikmeks, on peale komisjoni töö lõppu sama revident Kivi'ga seltsis restoraanis „Du Nord“ 12. septembril s. a. osa võtnud joomingust „R. Kaltenbergi ja Co.“ esindajatega ning viimaste kulul.

Sv. ametnik Reigas ja sõjaaegne ametnik Ahve teguviis lubab oletada, et neil puudub arusaamine oma enese ametikohuste tähtsusest ning vastuvõtmise komisjoni liikme ja kaupa muretseva ettevõtja tegelikust vahekorrast.

Arvesse võttes kõike eeltoodut, karistan sv. ametnik August Reiga s't 14-öö-päevase arestiga peavahis, mida Varustusvalitsuse ülemaal täide viia.

Sõjaaegse ametniku Aleksander Ahve vabastan aga aktiiv-teenistusest ja arvan reservi teenistuse huvides.

Õiendus: Kaitseväe distsiplinaar karistuse seadlus § 38.

N. Reek

Kindralstaabi kindral-majoor,
Sõjaminister.

Sõjaministri käsukiri Nr. 436.

Tallinnas, 10. oktoobril 1927. a.

(Korraldusvalitsus.)

§ 1.

Vabariigi Valitsuse poolt 28. novembril 1923. a. vastu võetud „Kaitseväelaste atesteerimise seadluse“ põhjal käsin kaitseväes alata atesteerimist 1927. aasta eest 1. novembril s. a. ning atesteerimise perioodiks lugeda aeg 1. novembrist 1926. a. kuni 1. novembrini 1927. a.

§ 2.

5. detsembriks s. a. saata Korraldusvalitsusse olvitseride ja sv. ametnikkude kinnitatud atestatsioonid ühes kõige kaasakuuluva materjaliga, kuna üleajateenijate kohta saata ainult kinnitatud atestatsioonilehed, jättes muud dokumendid väeosade staapidesse alalhoidmiseks.

§ 3.

Diviisiülemate abide, üksikute väeosade ülemate, nende abide ja neile vastavate ülemate atesteerimiseks määran I liigi atesteerimiskomisjoni järgmises koosseisus:

Esimees: Kindral-major Johann Unt,

- Liikmed: 1. Kindral-major Aleks. Tõnisson,
2. „ Otto Heinze,
3. Kolonel Rudolf Reimann,
4. „ Eduard Kubbo

ning tagavara liikmed:

1. Mereväe-kapten Hermann Salza,
2. Kindralst. kol. Gustav Jonson.

Komisjonil kokku tulla Tallinnas, Sõjaministee-
riumis ruumes 23. novembril 1927. a. kell 11.

§ 4.

Kõik atestatsioonid, mis arutusele tulevad I lii-
gi atesteerimiskomisjonis, saata täitsa salajastes
pakettides 19. novembriks 1927. a. Korraldusvalit-
suse ülemale, kusjuures ümbrikul peab olema ära
tähenstatud, kelle kohta ja kelle poolt atestatsioon
kokku seatud. Korraldusvalitsuse ülemal sissetul-
nud atestatsioonid komisjoni istungil samades kin-
nipitseritud pakettides üle anda komisjoni esi-
mehele.

§ 5.

Väeosadel ja asutustel ühes üleajateenijate ates-
tatsioonidega Korraldusvalitsusse saata nimestik
kõikide üleajateenijate kohta, kes atesteerimisaas-
ta jooksul väeosa (asutuse) nimekirjas seisid. Ni-
mestikus lisamärkustena ära tähendada: a) isiku
üleviimine teise väeossa, b) vabastamine tegev-
teenistusest ja selle põhjus ning c) kes ja mispä-
rast on kohustatud atesteerima neid, kelle ates-
tatsiooni väeosa või asutus mingil põhjusel ei saa-
nud kokku seada.

§ 6.

Atesteerimisaasta jooksul tegevteenistusest va-
bastatud kaitseväelaste atestatsiooni lehtedel
(vorm nr. 2) ära tähendada: a) atesteeritava
praegune suhe kaitseväeteenistuse kohustusega
(reserv-, maakaitseväe-, eru-ohvitser; käsutus-,
reserv-, maakaitseväe-, eru-allohvitser) ja b) mis-
suguse ajajärgu eest atesteeritud.

§ 7.

Eksituste ja puuduste ärahoidmises atesteeri-
mise juures kõikidel atesteerijatel, atesteerimisko-
misjoni liikmetel ja atestatsioonide kinnitajatel en-
ne tööle asumist põhjalikult tutvuda atesteerimise
seadlusega ning selle käsitamiseks antud juhtnõo-
ridega ja näpunäidetega, mis avaldatud Sõjami-
nistri käsukirjas nr. 170 — 1925. a., nr. 477 —
1926. a., nr. 501 — 1926. a., nr. 92 — 1927. a.

Seadluse ja juhtnõu-
ride täpse täitmise järgi
hoolsalt valvata atesteerimiskomisjoni esimeestel
ning atestatsioonide kinnitajatel, — võttes tarvi-
tusele kõik abinõud juhtuvate väärnähtuste viibi-
mata kõrvaldamiseks.

N. Reek

Kindralstaabi kindral-major,
Sõjaminister.

Sõjaministri käsukiri Nr. 442.

Tallinnas, 13. oktoobril 1927. a.

(Kindralstaap.)

§ 1.

Korraldan Tartus III diviisi staabi juures 31.
oktoobrist kuni 9. novembrini s. a. rügemendiüle-
mate informatsiooni kursused.

§ 2.

Õppejõududeks kursustele määran:

- a) gruppide juhatajateks:
kol.-ltn. Jaakson — Sv. Üh. Õppeasutustest,
„ Tombergi — 7. jalaväe rügemendist;

b) suurtükiväe ala juhatajaks:

Suurtükiväe inspektori k.t. kolonel Janits'a;

d) asjade korraldajaks:

major Putmakeri — Sv. Üh. Õppeasutustest.

§ 3.

Õsavõtjatena kursustele komandeerida järgmi-
sed vanemad ohvitserid:

I diviisist:

1. kolonel Pulk,
2. „ Pavian.
3. kol.-ltn. Tallo,
4. „ Triik,
5. „ Leets.

II diviisist:

1. kolonel Kruus,
2. „ Oinas,
3. kol.-ltn. Kursk,
4. „ Borkmann,
5. major Bassen-Spiller,
6. „ Plaks.

III diviisist:

1. kolonel Rosenberg,
2. „ Parv,
3. kol.-ltn. Schmidt,
4. „ Kirschbaum.

Ranna-õhukaitsest:

1. kolonel Kauler,
2. kol.-ltn. Vende.

Sv. Üh. Õppeasutustest:

1. kol.-ltn. Trossi.

Kaitseliidust:

1. major Maide.

§ 4.

Kursustele komandeeritavatele ohvitseridele
maksta komandeerimise päevaraha üldisel alusel.

§ 5.

Tarvilikud töö- ja eluruumid ohvitseridele kur-
suste ajaks korraldada III diviisil.

Sõiduabinõud — Auto-Tankide
divisjonist } major Putma-
Ratsahobused ohvitseridele — } ker'i nõudmiste
Ratsa rügemendist. } kohaselt.

Tehnilised töäjõud kursuste ajaks — üks joo-
nestaja ja üks masinakirjutaja — ühes kursustel
tarviliku kirjutusmaterjaliga anda Kindralstaabil.

Kursuste eeltööde läbiviimiseks kohapeal ko-
mandeerida Tartu 20.—30. oktoobrini järgmised
ohvitserid:

1. kolonel Janits — Kindralstaabi ülema
korraldusel;
2. kol.-ltn. Jaakson — Sv. Üh. Õppeasu-
tustest;
3. kol.-ltn. Tomberg — 7. jalaväe rüge-
mendist;
4. major Putmaker — Sv. Üh. Õppeasu-
tustest.

Lisa: Kursuste kava.

N. Reek

Kindralstaabi kindral-major,
Sõjaminister.

Lisa Sõjaministri käsukirja
nr. 442 — 1927. a. juure.

Õppekava rügemendiüle- mate informatsiooni kursustel.

I. Kursuste eesmärk:

- a) võimaldada rügemendi ja vastavate ük-
suste ülematele lähemat tutvunemist ja-
laväe eeskirja II osa põhimõtetega ja selle
käsitamise viisidega ohvitseride õppustel;

- b) anda osavõtjatele praktilisi näpunäiteid ohvitseride taliste taktikaliste õppuste korraldamiseks väeosades, tutvustades neid töö meetodilise küljega;
d) süvendada doktriini ühtlust kaitseväes

II. Sisuline töökava:

Töö kursustel koosneb:

- a) teoreetilistest ettevalmistavatest loengutest;
b) praktilistest harjutustest kaardil;
d) tööde kontrollist maastikul.
Teemide sisule vastavalt jagunevad kursused kahte perioodi:
esimesel — käsitatakse tegevust kaitsel, teisel — tegevust pealetungil.

III. Kursuste asukoht ja aeg:

Kursused korraldatakse Tartus, II diviisi staabi majas.

Kursuste vältus 10 päeva — 31. oktoobrist kuni 9. novembrini.

IV. Ajajaotus kursustel:

30. oktoober — koondamine Tartusse;
31. okt. — 3. nov. — kursuste I periood;
4. november — puhkepäev;
5.—9. novembrini — kursuste II periood.

V. Õppejõudude jaotus:

1. kol.-ltn. Jaakson — I grupi juhataja,
2. „ Tomberg — II grupi juhataja,
3. kolonel Janits — suurtükiv. ala juhataja,
4. major Putmaker — asjade korraldaja.

VI. Kuulajate jaotus praktilistel harjutustel:

I grupp:

1. kolonel Pulk (grupi vanem),
2. „ Rosenberg,
3. „ Parv,
4. „ Pavian,
5. kol.-ltn. Tallo,
6. „ Triik,
7. „ Leets,
8. „ Schmidt,
9. „ Trossi,
10. „ Kirschbaum (grupi sekretär).

II grupp:

1. kolonel Kruus (grupi vanem),
2. „ Kauler,
3. „ Oinas,
4. kol.-ltn. Kursk,
5. „ Vende,
6. „ Borkman,
7. major Bassen-Spiller,
8. „ Maide,
9. „ Plaks (grupi sekretär).

VII. Kursuste eeltööd:

Kursuste eeltööd viiakse läbi õppejõudude poolt järgmises ulatuses ja ajal:

- a) teemide ja loengute kokkuseadmine 3. kuni 21. oktoobrini,
b) maastiku luure — sõjaministri poolt antud juhtnõude järele 22.—25. oktoobrini,
d) lahenduste läbiharutamine — 26. kuni 29. oktoobrini.

VIII. Korter ja toidustamine kursustel:

Eluruumid ohvitseridele korraldatakse II diviisi poolt.

Toidustamine — kõikidel kursustele komandeeritud ohvitseridel — ühine, millest osavõtmine on sunduslik.

IX. Kursustele kaasavõetavad asjad:

1. Magadispesu ühes väli-voodiga.
2. Vihmakuub.
3. Kaarditask.
4. Binokl.
5. Kompass.
6. Taskulatern.

Märkus: Kaardid, välikirjavahetuse raamat, paber, pliatsid, jne. antakse kursuste asjade korraldaja poolt.

X. Vorm kursustel (töö ajal):

Välivorm. Töö ajal ruumides on lubatud kanda pikke pükse.

J. Tõrvand

Kindralstaabi kindral-major,
Kindralstaabi ülem.

Sõjakirjandust.

„Militär Wochenblatt“ Nr. 9.—12. (september), 1927.

„Militär Wochenblatt“ Nr. 9.

Piigiküsimus, kas relvastada ratsaväge piigiga või mitte, on püsinud kauemat aega „Mil. Wochenblatti“ veergudel. On kirjutatud palju poolt ja vastu — kahel põhimõttel — kas on ratsaväe lahingtegevuses tähtsam tuli või löök. Tule pooldajad eitavad piigi ja ümberpöördu. Ratsaväe kindral M. v. Poseck on piigi pooldaja. Käesoleva „M. W.“ esiaartiklis „Veel kord piigiküsimusest ja ratsaväe ülesannetest“ autor, kasutades ära „Mil. Wochenblatt“ nr. 6 — 1927. kindral v. Seeckt'i artikli põhimõtteid ratsaväe ülesannete suhtes tulevases sõjas, kriipsutab veel kord alla, et piik peaks jääma ratsaniku relvana, sest ratsavägi peale luure ja katte ülesannete peab lahingus valmis olema jõuliseks ja üllatustloovaks löögiks seal, kus tuli

on oma jõuga tee avanud. Selle löögi teostamisel sobivat hästi piik.

Poola sõjapolitiline ülevaade sept. 1926. — juulini 1927.

Poola sõjaväes 1. dets. 1926. a. olevat olnud: 16.845 ohv. ja veltvebelleitnanti, 31.182 elukutselist allohv., 4842 üleajateenijat ja 207.971 reameest, kokku 260.840 meest. Peale selle 2258 meremeest ja 17.702 piirivalvurit. Umbes aasta jooksul (novembrist 1925.) olevat Poola sõjavägi vähenenud 45.000 mehe võrra. Sõjaväe arvu vähenemist seletab „M. Wochenblatti“ artikli autor Poola teenistuskohusliste meeskodanikkude tervilise seisukorra halvenemisega: kõigist kutsealustest kolbavat teenistusse ainult 46% (?). Merevägi suureneb. Prantsusmaal on ehitusel 2 à 1540 tonni destroyerit, 3 allveepaati-miinipanejat. Prantsuse ristleja „Desaix“ ostust olevat Poola loobunud. Prantsusmaa kavatsevat kinkida Poolale ristlejat „D'Entrecasteaux“ õppeotstarbeks.

Poola välispolitiika — endiselt vastolud Saksamaaga, sõbrustamine Inglismaaga. Si-

sepolitiliselt olevat Pilsudski poola poliitilist elu tervendanud (saneerinud).

Poola majanduslik elu olevat 1927. a. algul uuesti halvenenud.

Artikkel: Balti riikide (Piiririikide) sõjapolitiline ülevaade sept. 1926. — juulini 1927. vaatleb Leedut, Lätit, Eestit ja Soomet. Üldse olevat Balti riikide poliitika mõjutatud Inglise-Vene võitlusest hegemoonia pärast nimetatud riikides. Vene ajavat vahele kiile, et hävitada üksmeelt nende väikeste riikide poliitika.

Leedu vähendavat sõjaväge. Teenistusaeg alalises väes vähendatakse: jalaväes 18 kuu pealt 12 kuu peale ja suurtükiväes 24 kuust — 18 kuu peale.

Välispoliitika — isoleeritud teistest Balti riikidest. Sisepoliitika — diktatuur. Majandus — halvenevat.

Läti. Sõjanõukogu likvideeritud, asemele astus Riigikaitse nõukogu, nagu see on Poolas. Keeld sõjaväelastel osa võtta poliitikast.

Välispoliitikas — loobumine Poola orientatsioonist, sõprus Wenega ja sõbrustamine Saksamaaga; tolliunioon Eestiga. Sisepoliitika — kaldub pahemale. Majandus — areneb normaalselt, rahandus stabiilne.

Eesti. Teenistusaja lühendamine, allohvitseride arvu suurendamine. Ohvitseride väljajõppe põhjalik reform. Noorsoo sõjaline ettevalmistus.

Eesti merevägi ei suurene; olevat lähemais suhetes Inglise mereväega.

Eesti välispoliitika — tolliuniooni teostamine Lätiga. Sisepoliitika — härra J. Teemanti püsiv parempoolne valitsus. Majanduslik elu paranevat välislaenu pärast.

Soome. Teenistusaja lühendamise kavad alalises väes. Teenistusse kutsumise aeg tõstetakse 20 eluaastalt 21 peale. (Põhjamaalased on 20-aastaselt kaitseväge teenistuseks nõuetavalt väljaarenemata.)

Sõjaväe eelarve 1927. a. umbes 4 miljardit Emk., sellest 300 miljonit kaitseleidule. Erakorralised kulud riigikaitseks umbes 49 miljardit Emk. ette nähtud 12 aasta peale. Sõjaväes nõutakse riigikeele oskust. Rootslasi-ohvitseri, kes ei valda tarviliselt soome keelt, on arvatud reservi.

Soome merevägi suureneb: endisele 3 allveepaadile on Maapäev lubanud lisaks ehitada veel 4 allveelaeva.

Välispolitiliselt püüdvat Soome olla siduvaks vahemeheks Skandinaavia ja Balti riikide vahel. Paremad suhted Eestiga ja Lätiga.

Sisepolitiliselt — sotsialistlik valitsus.

Rahvamajandus arenevat headtöötavalt nagu enamgi.

Artikkel: Soome kaitselehit tuakse andmeid selle ajaloost, ülesannetest, jõust ja organisatsioonist.

Artikkel „Prantsuse gaasikaitse eeskiri“ II osa refereerib mainitud eeskirja.

Feldmarssal v. Urbanski: „Tuleviku gaasisõda ja inglise õhumuresid“ refereerib Inglise varustusministri abi Lord Halsbury artiklit „Daily Mailist“, milles Lord H. alla kriipsutab ohtu, mis varitsevat Londoni õhust pilutatavalt gaasipommidelt.

Artikkel „Hobusepuhastamine — tanki korras hoid“ autor näitab, et tegevuseks kõlbulik tank ei nõua vähem hoold kui hobune; hooletusse jäetud tank muutub kui hooletusse jäetud ratsugi haigeks ja töövõimetuks.

„Militär Wochenblatt“ Nr. 10.

Mende: „Liitlastevaheline sõjaväeline kontroll Saksamaal“ teeb märkeid (ja väga kihvtiseid. K.) Paul Roques äsja ilmunud teose „Le controle Militaire Interallié en Allemagne sept. 1919—janv. 1927“ kohta. Märkme leitmotiiv on: kuis võis suur Saksamaa seda kontrolli omal pinnal sallida...

„Rumeenia sõjapolitiline ülevaade sept. 1926. kuni juuli 1927“.

Sõjavägi — 1927. a. sv. eelarve 6 miljardit leid ja 1 miljard erakorralisi väljaminekuid, üldse 21% riigi väljaminekust. Teenistusaeg 2 aastat (tegelikult 1 aasta 9 kuud).

Sept. 1926 oli sõjaväes 12-300 ohvitseri, nendest 150 kindralit, 590 koloneli, 660 kol.-ltn., 1100 majorit, 3500 kaptenit, 4000 ülemlt. ja 2300 leitnanti.

Merevägi — suureneb Itaalias ehitusel olevate 2 destroyeri, 1 allveelaeva ja 1 miinipaadi võrra.

Välispolitiliselt — head suhted Itaalia ja Prantsusmaaga, suhete paranemine Saksamaaga.

Sisepolitiliselt — oodati Averesku diktatuuri, kuid ei saanud.

Tööstus ja põllumajandus edenevad hoogsalt.

„Bulgaaria sõjapolitiline ülevaade“. Bulgaaria, kui Ilmasõjas võidetud riik, kannatavat mitteõiglase rahulepingu all, kuid maal valitsevat siiski kord ja püüd paremusele. Sõjavägi olevat distsiplineeritum Balkanil, sõjaväes tehtavat hoolega tööd. Rahvuslik vaen olevat mõjul rohkem kui kunagi enne, see takistavat riigielu loomulikku arengut. Eriti olevat suur kibedustunne serblaste vastu. Tunduvat, et bulgari rahvas püüab välja peaseda tekkinud raskest olukorrast.

Kindral v. Taysen: „Prantslaste järeldusi jalaväe reserv-formatsioonide selle aasta õppustest“. Märkme autor (v. Taysen) püüab prantsuse ajakirjanduse andmetel näidata, et reservistide õppused on andnud kõige halvemaid tagajärgi. Kui reserv-ohvitseridel, nii allohvitseridel ja sõduritel, olevat teadmised sõjanduses nõrgad, distsipliin „karjuvalt nõrk“. Ühesõnaga, autor näeb eduka revanshi võimalusi lähenevat...

Artikkel „Välisuurtükiväe mehhaniline vedu inglise territoriaal-armees“ on väljavõte „The Army Quaterly“st“. Väljavõttes leidub järgmisi huvitavaid andmeid.

Fordsoni traktor andis 1871. inglise suurtükiväele väga häid tagajärgi, liikudes maastikul (väljaspool teid) kiirusega üle 4,5 klm. tunnis ja teedel umbes 15 klm. tunnis. Traktori juhtimine olevat lihtne, nii et mehed selle ära õppisid 2—3 päeva jooksul. Liikumisel (rännakutel) olevat traktoritest veetavates suurtükiväe kolonnides kerge pidada liikumise distsipliini.

Arvestades aja, jõu ja ainelist kulud Fordson-vedurist veetava ja hobustest veetava patarei juures, leiab autor, et hobustega vedu tuleb 2—3 korda kallim.

Märkmes „Sõjaväe meistervõistlustest 1927. a.“ autor püüab näidata, et spordivaimustus on kahjulik ja sport ei ole sõjaväele üldse kuigi kasulik. Ta võivat kogunt lagunevat mõju avaldada sõjaväe distsipliini peale. Autor teob mõningaid omapäraseid ja huvitavaid argumente spordi vastu.

„Militär Wochenblatt“ Nr. 11.

Kindralmajor v. Borries „Tannenbergi lahing“ on kirjutatud Tannenbergi lahingu mälestussamba avamise puhul 18. sept. 1927.

„Inglismaa sõjapolitiline ülevaade jaan. — aug. 1927“. Inglise sõjaväe eelarve (Indiata) 1927. a. peale on 41½ milj. £, s. o. 935.000 £ vähem kui 1926. a.

Regulaarväge — 166.500 meest (7100 meest rohkem kui 1926. a.). Sõjaväes on päevakorral hoogne mootoriseerimine igas väeliigis.

Lennuvägi loob ühendusi emamaa, protektoraaat- ja asumaade vahel ja teeb seda suure eduga.

Merevägi — eelarves 58 miljonit £; väljaminek vähem kui 1926. a.

Välispoliitikas võistlevat Inglismaa P.-Ameerikaga, Venemaaga ja Jaapaniga. Huvide tulipunktsid olevat Hiina.

Sisepoliitikas — valitsevad vanameelsed ja edukalt.

Artikkel „Õhuväe mõjutus mereväe strateegiale“ toob mõtteid võimalikust vahekorra õhuvägede ja merevägede vahel strateegiliste ülesannete täitmisel. Vastase õhujõud võivad segada laevastikul valitseda mereteid, läbi viia blokaade jne. Seepärast tulevat tulevikus mereväel tegutseda koos oma õhujõududega. Tulevat läbi viia vastav reorganisatsioon, mis võimaldab seda koostööd sooritada edukalt.

„Militär Wochenblatt“ Nr. 12.

Esiartikkel „Parlament, sõja juhtimine ja vägede ülemjuhatus“ on kokkuvõtte ajakirjas „Bulletin Belge des Sciences“ ilmunud artiklitest, millistes käsitatakse parlamendi, sõja poliitilisi ja vägede juhtimise vahekordi.

Feldmarssal Urbanski v. Ostrynieczi: „Inglise õhujõudude manööver“. Kõikidele saavutustele vaatamata õhuasjanduse alal ei ole inglismaa seniste saavutustega rahuldatud, sest nagu näitasid manöövrid, London on veel tarvilise kaitseta õhuvaenlase vastu.

Inglise õhuanalüüsi puhul on avaldatud inglise ajakirjanduses mõtteid õhujõudude puutuvat teemidel. „Mil. Wochenblatt“ käesolevas numbris toob kokkuvõtteid inglise ajakirjanduse andmetel järgmistel teemidel: „Inglise õhukaitse peakorter“, „Lähemaid lennukiväe pealetunge Londonile“ (artikli (inglisekeelse) autor nõudvat valitsuselt — ennem kui olevat hilja — valmistada rahvale maalaevade pommi- ja gaasikindlaid peidikuid), „Suured kaotused Inglise sõjaväe lendurkonnas“, „Kuis moodustada üks lendurpölv“, „Inglismaa maha jääk lennuasjanduses“ (sest London olevat veel kaitseta õhuvaenlase vastu...), „Inglise õhupropaganda“. Kogu artiklite seeria näitab, millise huviga jälgib Inglise ajakirjandus õhujõudude manöövrit ja kuis õhuasjandusele tehakse tarvilikku propagandat.

Artikkel „Uus inglise ühemehe tank „Crossley-Martel“ sisaldab selle tankitüübi lühikese kirjelduse ja pildi. See tanki tüüp olevat paremaid saavutusi ühemehe tanki tüüpides.

K.

Bibliograafilisi märkmeid.

„L'Aventure allemande en Lettonie“. Lieutenant-colonel du Parquet. Paris, Charles-Lavauzelle, 1926. Hind 18 fr.

Sellest huvitavast teosest on toodud väljavõte „Sõduris“ nr. 36/37/38.

„Revue d'Artillerie“ jaan. 1927 numbris kirjutatakse kokkuvõetult selle teose kohta:

See tähtis 346-leheküljeline teos, kindral

Niesseli eessõnaga, käsitab saksa idapolitika tendentse ning lähenemise katseid „Reichi“ ja Venemaa vahel. Autor kirjeldab traagilisi juhtumisi, mille näitelavaks olnud Läti, Eesti, ning Leedumaa. Eldasi kirjeldatakse Saksamaa püüdeid oma võimu ida pool laiendada, et heaks teha läänepoolseid kaotusi. Lugeseda seda raamatut näib, nagu poleks tänapäevane saksa politika muud, kui Friedrich Suure „Drang nach Osten“, (Püüd ida poole) jätkamine. Kolonel-leitnant du Parquet valgustab seda poliitikat uuest küljest omas mõttelt selges teoses.

„Le Combat d'Arsimont les 21. et 22. août 1914, à la 19-e division“. E. Valarché. (Arsimont'i lahing 21. ja 22. augustil 1914. a. 19. diviisi). Nancy-Paris-Strasbourg, Berger-Levrault, 1926. Hind 7 fr. 20.

Selle raamatu autor on osa võtnud Arsimont'i lahingust. Ta tunneb komando punkte, kus käskusid välja töötatakse ja tunneb tuleline, kus neid täide viiakse.

Tekstis leiame isegi neid käskusid, mis ta käes täitmiseks olud. Teised käsud on lühidalt kokku võetud.

Lahingu jutustusena kirjeldab meile autor osalt omi isiklikke mälestusi, osalt endiste kaasvõitlejate, peaaasjalikult jala- ning suur-tükiväe ohvitseride, allohvitseride ja lihtsõdurite omi. Nende andmete rikkus ning täpsus võimaldab autorile peensusteni ja eriti elavalt kirjeldada 19-da diviisi kokkupõrget. See teos annab isegi kirjeldusi kompanii, isegi rühma ning monikord ka patrulli lahingust.

Jutustus on äärmiselt kõitev, täis täpseid üksikasju ning sügavalt liigutav.

Principes et Méthodes d'administration (Administratsiooni printsiipidest ja meetoditest). M. Sallefranque. Paris, Charles-Lavauzelle, 1927. Hind 15 fr. (+20%).

Senini on administratsioon olud alaks, mida suuremalt jaolt ainult kogemuste põhjal, täitsa ilma teooriateta, võetud. Kuid paari viimase aasta jooksul on püütud Prantsusmaal kui ka väljamaal, talle teaduslikku joont anda ning otsida ratsionaalseid organisatsiooni ja kontrolli loomise tingimusi.

Selles teoses käsitab sõjaväe intendant Sallefranque kõitvalt mõtteid administratsiooni teooriast.

Huvi selle teose vastu tõendab poola sõjavägi, tõlkides ja avaldades teda in extenso*) ühes omas ajakirjas.

Järelikult pakutakse lugejale teost, kus kõik administratsiooni küsimused, olgu nad ka kõige raskemad, on käsitatud selge meetodiga.

Ce que l'artillerie doit connaître de l'infanterie. (Mida suurtükivägi peab teadma jalaväest). Kolonel Linares. Paris, Charles-Lavauzelle, 1927. Hind 7 fr. 20.

Selleks, et jalavägi, pearelvliik, mille ka suks kõik teised relvad lahingu ajal peavad tegutsema, neilt kõige rohkem toetust saaks, on vaja, et need viimased tema tarvitamise peaprintsiipe tunnevad.

Kolonel Linares'i sihiks on selle teose kaudu kergendada suurtükiväe ohvitseridele jalaväe toetamist.

Ta püüab on mitte ainult materjalset sidet temaga teostada, vaid ka kõigepealt luua seda „intellektuaalset ning moraalseid sidet, mis on edu eeltingimuseks“.

*) Sõnasõnalt.

Peale lühidat ülevaadet jalaväe organisatsioonist, tema relvadest, tema tulevõimest ja ta võitluse viisidest esimeses raamatus, käsitab autor teises ja kolmandas jaos meetode, mida praegu jalavägi pealetungi ja kaitse juures tarvitab.

Ta annab mõned lühidat andmed saksa jalaväe võitlusviisidest.

Lisad sisaldavad andmeid retketeks mägedes ja koloniides. See raamat, illustreeritud lihtsate ning selgete joonistustega, tooks kasu igale sõjandusest huvitatud ohvitserile. Ta aitab arusaada ning täiuslikkusele viia sidet jalaväega, seega luua tähtsamat edu tingimust.

Gibernes d'artilleur, tome IV — „L'infanterie et les Feux“, kolonel E. Cambuzat, Nancy-Paris-Strasbourg, Berger-Levrault. Hind 15 fr. (+20%).

Selle tähtsa teose esimesed köited on juba saavutanud oma täitsa õigustatud edu.

Neljas köide, millel samane väärtus kui eel-

mistel, sisaldab peatüki, milles autor kõneleb meie sõjaväe väljaõppe vigade ja eriti nende põhjuste otsimise kasust.

See ülesanne olgu meil seda tähtsam, et välismaad püüavad omi vigu parandada, jälgivad meie omi ning hindavad meetode, mida meie oma vigade parandamiseks tarvitame.

Teise peatüki, kõite tähtsama osa, pealkirjaks on: „L'Infanterie et les Feux“. (Jalavägi ja tuled). Kolonel Cambuzat tõendab siin, et enam kui mõni teine relvliik peab meie jalavägi tänapäevase lahingvälja reaalsusest aru saama ja eriti oskama hinnata tule võimet. Sellest tarvidus hoolega uurida meie jalaväe võitlusmeetode.

Lõpuks toonitab autor kohustust, täiendada meie organisatsiooni ning instruksiooni ja märgib julgustamiseks saavutatud edu tööstuses ning sõjanduses.

Revue d'artillerie'st 1927.

M. L.

Kaitseväe elu.

Leitnant August Koern

lahkus omal soovil 10. okt. s. a. teenistusest Kindralstaabi VI osakonnast ja arvati reservi.

Uueks teenistuskohaks valis A. Koern välisministeeriumi.

Kaitseväe teenistust algas Vabadussõjas. Lahingutes ülesnäidatud vahvuse eest on A. K-le annetatud Vabaduse Risti II liigi 3. järk, autasu maa ja priikool. Leitnant Koern, teenides ohvitserina Kindralstaabis, õppis ühtlasi Tartu ülikoolis õigusteadust. Lõpetas ülikooli 1927. a. kevadel. Täites ohvitserina alati väga hästi ülesandeid ja ohverdades osa omast ajast õppetööks ülikoolis, leidis leitnant Koern veel küllaldaselt vaba aega, et rikastada meie sõjakirjandust väärtuslike töödega, nagu Saksa ühendatud väelike juhtimise ja lahingu („Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“) määrustiku tõlge, Prantsuse sidemäärustiku tõlge jne., ning anda „Sõdurile“ väärtuslikumat kaastööd. Leitnant Koern täitis ajutiselt mitmed korrad „Sõdur“ tegevtoimetaja kohuseid.

Leitnant A. Koern kuulub meie kaitseväe nende andekate noorte ohvitseride perré, kes vähese jõupingutusega võivad saavutada töös suuri tagajärgi.

Kui neil veel seal juures on sõbralik iseloom ja rahulik meel, siis on nad asetamatud töömehed ja kaasvõitlejad.

Leitnant A. Koerni lahkudes, kaotab kaitseväe alaline ohvitserkond ühe välja-

paistva noore kaasvõitleja ja saadab ta kõige paremate soovidega tööle uuel ja vastutusrikkal alal välisministeeriumis.

7. rügemendi elust-olust.

25. septembril pidas 7. rügement omi teisi ratsavõistlusi Võrus uute kasarmute platsil. Võistlusi oli vaatama kogunud üle 1500 inimese, mis Võru (5000elanikku) kohta ennegemata arv.

Numbrid viidi läbi hästi ja ratsa komando näitas neis oma head väljaõpet.

Võistluste vaheaegadel esines ka k-do ülema aj. k. t. kapten Aia, näidates ratsasõidu suurnumbreid ja viies pealtvaatajaid pinevusse, isearanis hüppega üle etterakendatud sõiduvankrikaleshi ja sõdureist kujundatud avarusega püramiidi. Viimases tuli läbi hüpata 4 jala kõrguselt üle inimestest valmistatud tõkke ja ülevalt sõduritega ja lahtiste mөөkadega sulatud avarusest.

Ka kõigis teistes sarnastes numbrites sai ratsanik oma hobuse juhtimisega üldiste kiidulaulude osaliseks.

Eeskava oli mitmekesine, isegi nalja eest oli hoolitsetud. Numbrite vaheaegadel esines veel rügemendi väike võimlemisgrupp võimlemisnumbritega riistadel.

Eeskavas oli: 1) Maneeshi ilusõit — karusell. 2) Püramiidid hobustel. 3) Voltiseerimine rivi sadulal. 4) Concours Hipique. 5) Raiumine. 6) Lipukeste maast üleskorjamine. 7) Mõrsja röövimine. 8) Pühapäeva ratsanikud. 9) Alarm ühes võidusõiduga. 10) Lahingraiumine ühes jalustatud lahingtegevusega. Raiumisel oli märke — 8, takistuste võtmisel takistusi — 8, mis 1—1,10 mtr. kõrgused.

Eriti heaks osutusid: raiumine, kus löögid niivõrt puhtad olid, et enam midagi soovida ei jätanud, voltiseerimine rivi sadulal ja lipukeste korjamine (viimases numbris oli väga hea kpr. Tamman).

Kohtadele tulid:

Tshigiteerimisel: 1) kpr. Tammann, 2) rms. Tümp, 3) rms. Leesment. Concours Hipiques: 1) rms. Leesment, 2) v. a. o. Kana, 3) kpr. Tikerber. Raiumisel: 1) kpr. Tikerber, 2) rms. Leesment, 3) rms. Männik, 4) rms. Vikson. Alarmil ühes võidusõiduga — 1) rms. Leesment, 2) kpr. Tammann, 3) rms. Ratas.

Kõigile kohtadele tulijaile jagati välja väärtuslikud auhinnad. Ka aineliselt olid võistlused hästi korda läinud — üldine sissetulek ulatas, odavate peasetähtede peale vaatamata — üle 26.000 mrk. (Osa sellest summast kulutatakse auhindade ostuks, ülejääk läheb spordi abinõude soetamiseks).

31. aug. pidas ratsa k-do omad esimesed ratsavõistlused Petseris, kus viibis ka Sõjaminister Kindr. Reek, annetades peale üldiste auhindade veel omalpoolt nimelise auhinna — väärtulise taskukella hõbe plaadiga — parimale ratsanikule rms. Tamm'ele.

selleaegne Narva garnisoni ülem kolonel Seimann. Linnavalitsuse lahkkel vastutulekul leiti varsti ka sünnis koht ja nii algas nende kang'elaste matmine sinna juba siis, kui veel Narva all mitmed ja mitmed rasked silmapilgud ees olid. Pärast rasket Vabadussõda oli Narva seltskond esimene, kes kangelaste mälestuse jäädvustamise ja nende kalmude ehitamise eest hakkas hoolitsema. Algas kalmude kordaseadmine ja rahakogumine mälestus-samba jaoks. Varsti oli nõnda palju raha koos, et ajakohase samba püstitamisele võidi asuda. Samal ajal seati kokku ka kalmistu ilustamise plaan. Praegu on kalmudele malmristide ülesseadmine käsil ja on tänavu üles seatud 94 risti, kuna umbes sama palju järgmiseks aastaks jääb püstitada.

Vabadussõjas langenud kangelaste mälestuskomitee, kelle esimeheks praegu kolonel Marder, on iga aasta korraldanud traditsioo-

Osa Narva Sõjaväe surnuaeda, kus Vabadussõjas langenute mälestuskomitee korraldusel on püstitatud kalmudele uued malmristid.

Esimesed (Petseri) võistlused oma tagajärgede poolest olid nõrgemad, kui Võrus, mille põhjuseks oli eeskätt väike võistlusplats ja meeskond polnud laagri perioodi tõttu jõudnud tarviliselt ettevalmistuda. Üldiselt on tunnustatud kordaläinuteks mõlemad 7. j. rügemendi ratsavõistlused. E. U.

Vabadussõjas langenud kangelaste mälestamine Narvas.

Narva, see Eesti Verdun meie riigi ida piiril, on enam kui ükski teine koht meie kodumaal tunda saanud vabadussõjaaegseid raskeid silmapilke. Nagu varematal aegadel, nõnda ka Vabadussõjas, olid Narva pärast käimas rasked võitlused. Paljud meie parematest poegadest on just siin elu jätnud.

Esimesed sammud selleks, et Narva all langenud kangelased saaks maetud eraldi selleks määratud kohale, astus juba Vabadussõja ajal

hilise rongikäigu langenute kalmistule, et seal hetkeks peatuda ja pea paljastada langenute austamiseks. Tänavu korraldati see rongikäik väeosade ja seltskondliste organisatsioonide osavõttel 2. oktoobril. Rongikäigust osavõtjad kogusid kella 12 Peetri platsile, kust diivi orkestri saatel kalmistule liiguti. Pärast lühikest jumalateenistust, mida pidasid õpet. Kiviste, preester Samon ja praost Jalajas, tähendas komitee esimees kolonel Marder, et nende kangelaste eluga lunastatud vaba kodu eest on kaitseväge igal ajal valvel. Narva linnapea, asetades tammepärja, tähendas lühikeses kõnes, et meie seisame lahtise ajaloo raamatu ees, kus ei ole trükimusta, vaid kus on riik, kalmukünkad, mustad ristid . . . see raamat ei kao. Kõnelesid veel Narva kaitseliidu maleva nimel K. Maasik, Eesti seltsi nimel Sõster ja Noorteühing „Astra“ nimel G. Kiviste. Lõpuks tänas kolonel Marder kõiki osavõtjaid ja vaikselt hakkas rahvas linna poole valguma. G. K.

Uusi raamatuid kindralstaabi raamatukogus.

9406. 93. Mühlestein, H. Russland und die Psychomachie Europas. Versuch über d. Zusammenhang d. religiösen und d. politischen Weltkrise. München, C. H. Beck, 240 lhk.

9412. 6. Руководство по работе угломером-квadrantom при стрельбе из станковых пулеметов. Москва, «Воен. Вестник», 1927. 110 lhk.

9415. 8. Luth, R. zu der. Die Schweiz, ihre militärpolitische Lage vor und nach dem Weltkrieg. Das eidgenössische Milizsystem. Charlottenburg, „Offene Worte“. 374 lhk.

9414. 5. Лилиенштерн, Р. Боец и отделение пехоты. Боевая подготовка бойца в практических примерах, основанных на опыте войны. Пер. с нем. Москва, «Военный Вестник», 1927. 110 lhk.

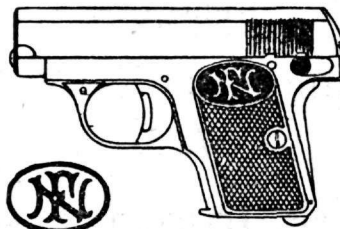
Laskeplatsil.

Leitnant (instruktorile): „Miks see mees teil märki ei taba?!“

Instruktor: „Hra leitn., ta rebib, noogutab, pilgutab silmi ja kardab pauku.“

Rühma vanem: „Kuulge noor Lestik, teie vist arvate, et praeguse lühikese teenistusaja tõttu ei maksa rihma ega nõõpi kinni pannagi! —“

BELGIA ORIGINAL

Browning-püstolid „F. N.“, jahipüssid ja padrunid

on kõige paremad.

Jahipüsside müük soodsate müügingimistega.

PEAESITAJA

J. Freybach,

Tallinn, Niguliste 11. Tel. 15-30.

TALLINNA KREDIIT PANK A.-S.

AKTIVA.

Ariseis 30. septembril 1927. a.

PASSIVA.

Kassa ja arved teistes pankades	Mk.	54.459.721.—
Väärtpaberid	"	3.060.388.—
Väljamaa raha ja vekslid välisvaluutas	"	27.111.275.—
Laenud	"	666.879.553.—
Korrespondendid:		
„Loro“	Mk.	12.361.277.—
„Nostro“	"	34.484.075.—
Osakonnad	"	6.454.976.50
Garantiid ja akkrediitivid	"	205.619.918.—
Liikumata varandus	"	111.400.000.—
Teraskamber	"	3 000.000.—
Makstud %/0 ja komisjon	"	21.554.350.—
Kulud	"	12.921.941.—
Muud aktivad	"	14.794.998.—
	Mk.	1.174.102.469.50

Aktsiakapitaal	Mk.	120.000.000.—
Tagavarakapitaamid	"	30.000.000.—
Amortisatsioonkapitaal	"	25.600.000.—
Ametnikkude abiandmise kassa		
kapitaal	"	2.437.325.—
Hoiusummad	"	533.579.014.50
Korrespondendid:		
„Loro“	Mk.	76.097.970.50
„Nostro“	"	32.151.653.—
Osakonnad	"	7.862.702.50
Aval-kreditorid	"	205.619.918.—
Rediskont ja laenud teistes		
pankades	"	51.841.916.—
Saadud %/0 ja komisjon	"	65.852.886.—
Muud passivad	"	23.059.084.—
	Mk.	1.174.102.469.50

JUHATUS.

Esimene
Tallinna tuletikuvabrik
A. S.

Julius Trumm & Ko.

Tallinn, S. Pärnu mnt. nr. 82

Telef. 9-04. — Telegr. aadr. „Trusand“.

Kõige suurem ja täielikum
tikuvabrik

Eestis,
valmistab
kõige paremaid tikke
sise- kui ka välisturu jaoks.

Paelavabrik
„**RAUANIIT**“ A.S.

TALLINN,

Rannavärava p. 7. Kõnetraat 15-42.

Valmistab:

akselbandi nõöre,
õlamärkide nõöre,
mitmesuguste
tunnusmärkide nõöre,
ning soovitab

siidi- mantli- ja
voodririidet

::: igasugustes mustrites ja värvides. :::